Journal Arménien
MANZOUMÉ-I-EFKIAR
CONSTANTINOPLE

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱՅՍԷՐԵԱՆ
ՈՐՈՒ Կ'ՈՒՂՂՈՒԻ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
38, Պապը Ալի Ճատտէսի, 38
Ի հրատարակութեան չղրկուած գրութիւնները ետ չեն տրուիր

Մանզումէի Էֆքեար

ՀԱՅԱԹԵՐԹ ԱՌԱՒՕՏԵԱՆ
ՆԵՐՔԻՆ, ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ, ԳԻՏԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

منظومهٔ افكار
ارمنیجه یومی و سیاسی غزته در
صاحب امتیازی : اوهانس قزم
اداره خانه سی : باب عالی جاده سنده نومرو ٣٨

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

	Տարեկան	Վեցամսեայ
Պոլսոյ համար	80 ղր.	60 »
Գաւառներու համար	108 »	60 »
Արտասահմանի համար	25 ֆր.	14 ֆր.

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՔ
Մէկ անգամի համար տողը 5 ղրուշ
Մէկ անգամէ աւելի ծանուցմանց համար մասնաւոր պայմաններ

10 ՓԱՐԱ ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ «ՄԱՆԶՈՒՄԷ» ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԷՆ ՕՐ ԱՐՇԱԼՈՅՍԻՆ 10 ՓԱՐԱ

ԱՅՍՉԱ՛Փ ՉԷԻՆՔ ԿԱՐԾԵՐ
ՔԷՉԵԱՆ ԲՈՒԶԱՆԴԷՖԷՆՏԻՆ

Բ.

Այո՛, «եթէ կը ճանաչէ զչափ անձին իւրոյ» մեր Քէչեան էֆ.ն, որ չճանչեր իրեններէն ու իր խելքէն զատ մարդու հանճարն ու գովել զայն։ Ամէ՛ն կողմերով գովելի ու կատարեալ մարդ չի կա՛յ՝ անկատար մարդկութեան մէջ. ա՛յս է մեր մարդկային դաւանութիւնը։ Իսկ ինք՝ Քէչեան էֆ.՝ եթէ կ'ուզէ այդպիսի ամէնակատարութեան օրինակ մը տեսնել՝ թո՛ղ անգամ մը եւս ուշադրութեամբ մէջը նայի իր բնիկ սիրելի հայելիին՝ Բիւզանդիոնին, մանաւանդ այդ թիւ 3424 Բիւզանդիոնին։

3. Քէչեան էֆ. մեր գիրքին անունն ալ չհաւնիր, ու հա՛կ է հոն հակասութի՛ւն ալ նշմարելու։ «Տասնեւիններորդ դար եւ Յովհ. Պռուսացի Տէրոյենց(1)» ինչ կայ եղեր հասարակաց այս երկուքին մէջ՝ ըստ Քէչեան էֆ.ի։ — Քէչեան էֆ.է զատ՝ շա՛տ բան կա՛յ ու կայ։ Ա՛նձ մը՝ մատենագի՛ր փիլիսոփա՛յ ու ամէնագործօ՛ն որ 1801ին ծնած և 1888ին վախճանած է լիօր լիարդիւն՝ իբրեւ Թուրքահայոց մէջ առաջնորդ ուսմանց մանաւանդ տեղականաց ու նուիրականաց, ուղղիչ, զսպիչ, ընկրկիչ, սրբագրիչ իր դարուն իմաստակութեանց եւայլն եւայլն՝ ինչպէս չունենայ վերաբերութիւն այդ դարուն հետ, որուն գէթ կէսն ալ ազդուած է իրմով և միւս կէսն զբաղած է իրմով իմացապէս(2). ան իրաւունք չունի՞ իր դարուն մէջ իր դարուն հետ կշռուելու, համեմատուելու, քանի որ մանաւանդ այդ դարուն երեք քառորդին չափ ժամանակագրութիւնը կցո՛րդ ալ է իր անձին ու գիտութեան, և մենք ալ քիչ շատ այդ պատմութի՛ւնն է որ ճաշակել տալ ուզած ենք։ Մե՛նք չե՛նք Սիէֆլ տը լուի Քադորգ գրողը։ Իրաւունք կ'ունենար Քէչեան էֆ. բաներ մը քրթմնջելու՝ երբ Տասնեւիններորդ դար կամ Յովհ. Պռուսացի Տէրոյենց ըսելով՝ դարն իրեն հետ նոյնացուցած ըլլայինք։ Բայց մեր գրածն էր տասնեւիններորդ դարու Թուրքահայոց հակիրճ ժամանակագրութիւնն եւ Յովհ. Տէրոյենցի վարքը. ո՞ւր է ասոր մէջ հակասութիւնը. եթէ դա՛րն իրեն հակասած է՝ մենք ճշմարտութեան հակասա՞ծ կ'ըլլանք երբ իր Դարն ու Տէրոյենցը եւով մը իրարու հետ շաղկապենք համեմատենք։ Երկու հեղինակներ ալ չե՞ն կրնար շաղկապիլ եւով մը, ինչպէս՝ ի դաս կոչելով զԲիւզանդ Քէչեան՝ Տէրոյենց եւ Քէչեան, գրաբառ եւ դարձեալ Քէչեան, ճերմակ եւ սեւ, ճշմարիտ եւ սուտ և որչափ ճշմարիտ եւ Քէչեաններ որ կան... Չէինք հասկընար այսպիսի տրամասութենէ, ու չե՛նք ալ ներեր՝ բովանդակ մեր բարեկամնե՛րուն՝ թիւն այսքան հակասական ու հակաբնական նրբամտութիւն 20րդ դարու մը կաղանդչէքին մէջ։

4. Դարձեալ և դարձեալ Քէչեան էֆ. կը գրէ ու կը կրկնէ հին հակառակորդներուն՝ մանաւանդ թշնամի անհաշտներուն խօսքը թէ «Տէրոյենց լատին աստուածաբանութեամբ թրծուած էր»։ Բայց մենք՝ որ երկայնմտութեամբ աչքէ անցուցած ենք մեծ մատենագիրին 150 հատորէ (3) աւելի տպեալ մատեանը ձեռագիր գործերուն գէթ կէսը՝ կրնանք համարձակ վստահեցնել վստահելի բանասէրներ, որ այս հակառակ վկայութիւնը բոլորովին թշնամական և կուսակցակա՛ն է։ Տէրոյենցի այդ գործերուն մէջ՝ միշտ յիշատակուած օգտարկուած և ուսումնասիրուած են, կրօնական խանդաղատելի մեծաբանքով, Մովսէսէն, մարգարէներէն, նահապետներէն, առաքեալներէն, հայրապետներէն, Կիւրեղ Աղեքսանդրացիէն, Լուսաւորիչէն, Ս. Սահակէն. Ս. Մեսրոպէն՝ մինչեւ Օձնեցի, Շնորհալի, Մանդակունի, Տաթեւացի, Նալեան գրեթէ հարիւր մը աւելի հին ու արեւելեան եկեղեցւոյ հայրերը, ընդհանրապէս Հայ և Յոյն, որ ընդհանուր քրիստոնեայ եկեղեցիին հայրե՛րն ալ են. այդքան հայրապետներուն և աստուածաբաններուն մէջ՝ հազիւ երկու անգամ մը յիշուած է Թովմաս Աքուինացին՝ հռեսցակային բառածը, որ Հռոմէական (Լատին) աստուածաբաններուն Տանդէ՛ն է, և ան ալ՝ ընդդէմ Հռոմէական եկեղեցւոյ գրուածներու մէջ. ինչպէս նաեւ ընդդէմ Հռոմէական և Հայ Հռոմէական (Հ. Յովսէփ Գաթըրճեան Վիեննականն ու նմանիք) խորասէր աստուածաբաններու դէ՛մ միայն՝ իբրեւ փաստ առ մարտ՝ յիշատակած է Տէրոյենց քանի մը բո՛ւն Հռոմէական աստուածաբաններ, ինչպէս Ֆէլլէր, Պերժիէ, Պասիւէ, Բերրոնէ, Կղեմէս Գալանոս, Ծուրլայ և Մայ կարտինալներն ու նմանները. բայց երբեք չէ՛ հետեւած ու համամտած ասոնց ամենայնիւ, ասո՛նց, որ Լատին կ'որակէ Քէչեան էֆ. ինք ինչ կիմանայ արդեօք Լատին ըսելով. արարա՞ծ մը՝ քրիստոնէէ տարբեր, թէ Հոմերո՛ս մը կամ Վերգիլոսի հին կռապաշտ դիւցազներէն մին. Լատին մը չկրնա՞ր կատարեալ քրիստոնեայ մը ըլլալ (ինչպէս Եանքի մը կամ Նժովլիկ մը), ցորչափ քրիստոնէութիւնը կրօնք մըն է համազգային ու Քրիստոսի մեծ փողը՝ Պօղոս Առաքեալ՝ «Աստուծոյ այդ շնորհը՝ Փրկիչ ամենայն մարդկան երեւեալ» կը գոռայ։

Դարձեալ նոյն գիտակցութեամբ կը գրէ թէ «Տէրոյենցի դատողութիւնն աղքա՛տ էր կամ կամքը ջլատուած էր»։ Հայ փիլիսոփայ-աստուածաբանին վկայեալ ու հռչակեալ կարողութիւնն իսկ էր իր դատողական ու տրամաբանական սո՛ւր հանճարը, որ ամէն պարագայի մէջ չկրնար աղքատ ըսուիլ՝ միայն Քէչեան էֆ.ի ու նմանեաց կաղանդչեայ այս դատողութեանց նման չըլլալուն համար։ Եթէ այսպէս չըլլար՝ իր լեգէոն մը ոսոխները՝ փոխանակ փաստի և ծանրութեան՝ յաճախ յիշոցքով ծաղրածութեան ու անվայել որակումներով չէին հալածեր իր դէմ. կ'ըրքով ա՛նկրթութեամբ հարուստ, դատողութեամբ և նեղութեամբ աղքա՛տ իր ոսոխները։ Փափաքողը կրնայ կարդալ՝ գէթ իր տպուած գործերէն՝ Բանադասն ու Իրաւախոհները դէմ յանդիման անոնց դիմախօսութեանց։ Եւ «կամքն ալ ջլատուած» ըսե՛լ մէկու մը համար, որ «ի սկզբանէ» յայտարարեալ դաւանութ[եան] մը կէս դարէ աւելի ամրապինդ կամաւորած՝ պաշտե՛ց, փաստե՛ց, հոգիներու և բարիին մարտը մղե՛ց, տքնեցա՛ւ, հալածուեցա՛ւ, փառաւորուեցա՛ւ՝ միշտ նոյն եկեղեցական հանգամանքն ի ձեռին, միշտ նոյն անկուռ կեանքն ու կամքը տանելով մինչեւ 87 ամեայ խոր ալեւոյթը։ Ջլատուած ըսելու համար այսպիսի պարզ կամքի մը՝ սովորականէ աւելի կամապաշտութիւն, պնդերակութիւն ջլապնդութիւն պէտք է։

5. Քէչեան էֆ. բաներ մըն ալ կը շշնջէ Իրաւախոհի ու Գաթըրճեանի հիմնա՛յան տարբերութեանց վրայ՝ առանց կարդացած ըլլալու երկո՛ւքն ալ, և, Տէրոյենցի «Հայ եկեղեցին Հռոմէականէն էական տարբերութիւն չունի ըսելը», որ ընդհ. եկեղեցւոյ մեծերուն սկզբունքն է «անգոյն կամ բացասական» կ'անուանէ։ Այսքա՛ն աստուածաբանութիւն ա՛յս գոյն խմբագիրիմը վրայ։ Ինչպէս ըսած ենք մեր գիրքին մէջ՝ Տէրոյենց, համաձայն եկեղեցւոյ մեծ հարց և քրիստոնէական լայն սկիզբին սիրոյ ու խաղաղութեան, սկիզբէն մինչեւ վերջ՝ կամքով, ջիղով, միտքով, և սրտով ամրապինդ «ընդհանրական եկեղեցւոյ էական միութեան» (հայուն, յոյնին, հռոմէականին) գաղափարին՝ բացարձակ կը դատապարտէր միշտ անոնք, որ մեկուսի անձուկ շահերու, նախապաշարումներու և անհաշտ թերումներու անքրիստոնէ հոսանքէն բռնուած՝ կը բորբոքէին ու կը բորբոքեն՝ քրիստոնէաբար եղբարց միջեւ խտրական անգոյն խնդիրներ ու կռիւներ։ Եկեղեցեաց տարբերութիւնն էական չէ՛ ըսելն հանրական և քրիստոնէավայել գոյն մը կը պարզէ՝ գէթ առանձինն Տէրոյենցի ու համախոհներուն վրայ. կ'ուզէինք իմանալ թէ Քէչեան էֆ. ու համախոհք իրենց ո՞ր գոյնին կամ գոյներուն քով անգոյն կը տեսնեն այս ընդհանրական խա՛ղ գոյնը։ Տէրոյենցի իմաստուն իրաւախոհութիւնը, գիտցողները գիտե՛ն, նոյն էր Շնորհալիի ու իր խումբին յոյն եկեղեցւոյ հետ իրաւախոհութեան, Երեմիա Չէլէպիի, աստուածաբան Եւդոկիացի Յակոբ վարդապետի, Կոլոտ Յովհ., Յակոբ Նալեան, Պօղոս Ադրիանուպոլսեցի երեք ներհուն պատրիարքներուն և իրենց հետեւորդ իրաւախոհներուն նախընթաց իմաստութեանց հետ. հայ եկեղեցին ու ժողովուրդն ալ՝ ցայսօր կը պատուէ կը մեծարէ ու կ'իմաստասիրէ իր այս հայրապետապատիւ բազմարդիւն պատրիարքներն ու մատենագիրները, որ միշտ տքնած են անկեղծօրէն առաջքն առնել ցաւալի եկեղ. գայթակղութեանց և Քէչեան էֆ.ի համամիտ մոլեռանդ խտրասիրութեանց Հին Կտակարանով, Աւետարանով, հայրապետներով եւայլն։

6. Տէրոյենց չէր ջատագովեր երբեք Կաթոլիկ եկեղեցին յատկապէս՝ Բողոքականին դէմ, այլ միայն կը համեմատէր անոնք, և Հայ, Յոյն ու ի հարկին Հռոմէական եկեղեցին սկզբնական փաստերովը կը քննադատէր բողոքականութեան յետական բազմաճիւղ և ներհակադաւան սկզբները, որ կը սերմանէին խեղճ միամիտ ժողովուրդի մը մէջ եկեղեց. նոր հերձիք ու կարծիք. ու այս ամէնը կ'ընէր՝ ժամանակին պաշտօնական եկեղեցական տարիին թելադրութեամբ հրամանովը, առանց առանձնական թշնամութեան մը, միշտ «սիրելի» բառով սկսելով իր «պարապմանց» գիրքերն ու յորդորականները։ Ինք երբեք չէ՛ կռուած անձի դէմ. իր վէճը միշտ կարծեաց ու գաղափարներու հետ է. դիմացինն եթէ համոզուելով փոխէ իր եկամուտ գաղափարը անմիջապէս կը խոնարհի, աջ ընդ աջ կը խառնէ ու կը համբուրէ անոր ճակատը. շատ անգամ անհաշտից հանդէպ՝ այդ կէտին ալ չսպասելով՝ առա՛ջ իսկ կը փութայ փարիլ ու համբուրել։ Մենք այսպէ՛ս տեսանք Տէրոյենցը, սկզբունքի, սիրոյ սկզբունքի պաշտող և փաստաբանող Տէրոյենցը՝ իր գործերուն մէջ ու ծերութեան ատեն անձամբ, ու իր խոստովանայր քահանաներն ու մտերիմներն այսպէս պատմեցին մեզի։ Քէչեան էֆ. ո՞ւր տեսած է զայն և ո՞ւր իսկ կարդացած անոր գործերը առհասարակ, քանի որ գիտենք ալ՝ որ իր մէկ վախ տետրակէն զատ (զոր մենք փոխ առաւ և ստացաւ) ուրիշ մէկ գործը կարդացած չէ սիրոյ(4) աչքով, և մեր 19րդ դարն ալ՝ հազարումէկ գիշերներու թմրութեամբ կը կարդայ՝ թուի յախիթերս։

Մեր բարեկամին այս բաները կ'ընէ իր ընթերցողներուն հետաքրքրութիւնը շարժելէ աւելի քանի մը քովընտինները հաճոյ թուելու համար. բայց փաստաբանել այսպէս յանգիտութեան իրին և առ մարդահաճելոյ գոմանս ռոռնշեալս աղէկ նշաններ չեն և աղէկ արդիւնք չեն բերեր. լուրջ և հիմնական գաղափարներու ինչպէս և սիրոյ, մանաւանդ կրօնական սիրոյ հետ՝ անվտանգ չխաղացուիր ասանկ օրեր. Հայ Եկեղեցիին անհաշտ ու վիճաբոյծ վարդապետք ոմանք քանիցս առած ու տուած են ասոր փորձերը։ Իրաւախոհի երանելի հեղինակին հետ՝ ո՛և իցէ ընդհանրական ճշմարիտ քրիստոնեայի համար ալ յուսահատեցուցիչ վերջաբաններ ալ չե՞ն Քէչեան էֆ.ի պէս հրապարակագիրի մը այս անհաւանութիւնները, որ կը փակեն ամէն իրաւախոհութիւն. փորձուած չէ՞ արդեօք ցարդ թէ ինք ամէն խնդիր ամէն կրթ. եկեղեց. նիւթ ձեռք կ'առնէ նախապէս անոր դէմ խօսելու և իրեններն ընկերչակելու յոգեպինդ անհաւանութեամբ և այս այսպէս պիտի շարունակէ։

Արդարեւ բողոքականութեան դէմ՝ գրեթէ միշտ սկզբունքի և պզտուչութեան պայքար մը մղած են Տէրոյենցի ժամանակից Պատրիարքներն ու բանիբուն մարդիկ, և այս՝ քիչ մը առաւել եւ յարաբերական իրաւամբ։ Բողոքականութիւնն՝ իր բնիկ երկիրներուն մէջ թերեւս շատ բանաւոր ու հարազատ՝ մանաւանդ պապական կարգ մը կարծիքներու իբրեւ մեղմարար ու խափանարար ԲՈՂՈՔ մը, շատ անբնական ու անհարազատ մուտք մը կ'ընէր մեր Արեւելքին մէջ, ուր ո՛չ պապ կար, ո՛չ աշխարհական անքրիստոնեայ բերումներ՝ պէտք զարնելու չափ դիմահար(5), և ուր սակայն հակոսնէ Նոր առաքեալներ՝ իրենց բովանդակ միամտութեամբը (!) միամիտ ու քրիստոնեայ հինաւուրց ժողովուրդ մը (որ կ'ապրէր միայն իր եկեղեցիովը) գայթակղեցունելէն պառակտելէն նորէն քրիստոնէացունելու անմնական փորձերէն զատ՝ տարբեր չնիւ բան մը չըրին ու չէին ալ կրնար ընել։ Զայս վերջ ի վերջոյ քաջ իմացած են նոյն իսկ մեր արդի բողոքական եղբայրներուն բանիմացները՝ մանաւանդ երբ բացին իրենց աչքը միսիոնարական անօգուտ ոտընձգութեանց առջեւ։ Կարճ խօսք, բողոքականութիւնը՝ և յատկապէս Հայ աւետարանական բողոքականութիւնը, իր խորհելու քննելու անսանձ արձակութեամբը՝ իր կարի՛ արդիական եսասիրական փիլիսոփայական ու առանց գործոյ միայն հաւատքով արդարանալու վարդապետութիւններովը՝ գործով, սիրտով, սուրբերով, շարականներով, հայրապետներով եւայլն եւայլն քսան դար մը ապրող ցայտող հին տոհմի մը մէջ՝ նոր կապերտի կտորի մը դերէն տարբեր դեր մը կատարած չէ ցայսօր։ Յիսուսի ո՞ր խօսքը չէ ճշմարտած՝ որ չճշմարտէր այս առիթով մե՛ր վրայ ալ իր կարի տրամաբան սա սուրբ առածն ալ. «Ոչ ոք կապերտ նոր անթափ արկանէ ի վերայ հնացեալ ձորձոյ, ապա թէ ոչ՝ առնու լրութեամբն իւրով նորն ի հնոյն անտի, եւ զո՛ւր եւս պատառումն լինի» (Աւետ. ըստ Մարկոսի Գլ. Բ. 21)։ Եթէ չըլլային Տէրոյենց ու նմանիք, չուզելո՛վ կ'ըսենք, այդ լրումին և պատառումին հանդէպ՝ այսօր Հայ Եկեղեցիին կապերտին վրայ դրուելիք նոր կարկատանները Բուզանդ էֆ. Քէչեան իր Բիւզանդիոնն և Հայք ինչո՞վ պիտի առնէին բովանդակութեամբ հին կապերտը ի Քրախն կորստեան։ Մենք անձնապէս գործ մը չունինք բողոքականութեան հետ, և անոր ու նման նորութեանց վրայ յայտնած ենք միանգամ առ միշտ մեր կարծիքը Տասնեւիններորդ դար ու Յովհ. Տէրոյենցի մէջ (էջք 165-166)։

Յ. Գ. ՄՐՄՐԵԱՆ

(1) Գիրքին ձեռագիրին անունը գրուած էր՝ Տասնեւիններորդ դարն Յովհ. Պռուսացի Տէրոյենց. բայց մեր երիտասարդ հրատարակիչը խնդրեց մեզմէ 19րդ դար եւ Յով. Պռուսացի Տէրոյենցի փոխել այդ անունը. մենք ալ՝ ասոր մէջ էական տարբերութիւն մը չնկատելով՝ հաւանեցա՛նք յդուս եւ ի ճաշ հրատարակչին։

(2) Մ. Մամուրեա՛ն ինք գրած է՝ «Տէրոյենց դարու մը վրայ ներգործած է»։

(3) Այսչա՛փ գործ՝ մեր գիտցածներէն հիներուն մէջ միա՛յն Արիստոտէլ, Թէոփրաստ (տե՛ս Լուի Ֆիկեի վի տէ Սավանը), Որոգինէս, ու նորերէն Ֆլէօրի, Վոլդէր, Պարդէլըմի Սէն-Դ-Իլէր, բերայ եուտան բռուած Հ. Վրթանէս Ասկէրեան, Հ. Մկրտիչ Աւգերեան ու Հ. Եդուարդ Հիւրմիւզեան Մխիթարեանները կրցած են բովանդակել։

(4) «Հեղինակ մը աղէկ կշռադատելու համար պէտք է զայն կարդալ չափ մը սիրով՝ այսպէս միայն հնար ըլլալով անոր բո՛ւն արժանիքին խորը թափանցել. սիրոյն աչքն է միայն անկեղծ ու հաւատարիմ»։ Այսպէս կը խրատէ նաեւ մեծն Թոմաս Քարլայլ. (Թ. Քարլայլ ի Վոլթէր Essay on Voltaire).

(5) Գրե՛րն արեւելեան եկեղեցին (հայ, յոյն, ասորի)՝ իր պարզութեան հնաւանդ տօնչութեանց սրբամտութեան մայր բերումներով՝ միշտ նախադաս ու գերազանց համարուած է՝ նոյն իսկ արեւմուտքի մատենագրաց վկայութեամբ (Տես մանաւանդ լայնախոհ Կիպրինի Խանգարումն եւ անկումն Հռոմէական պետութեան հատոր Դ.) ու գերազանց է իսկապէս արեւմտեան նորաշարժիկ, կարի՛ վարդապետական ու տոհմախնդիր արդիականութիւններէն։ Ասոր համար ալ՝ Լուտէր, Կալվին, Վոլդէր, Սթրաուս, Րընան և նմանք մի՛շտ պզուշալի են ու պիտի մնան արեւելեան եկեղեցիին պարզ և անփառասէր հնութեան հանդէպ։ Դիտեցէ՛ք մանաւանդ արեւելքի օրթոտոքս մեծ եկեղեցիին մնտական մերժողական գործնական պարզախորհուրդ կերպն այսօ՛ր ալ բողոքականութեան, տարուբնական, բնական, փիլիսոփայութեանց հանդէպ. մեր քանի մը նպատակաւոր նորելուկնե՛րն են որ Հայ Եկեղեցին ա՛լ հին այս նկարագիրը մէկդի դնելով՝ չեն խոնարհիր անոր պարզութեան հետեւիլ՝ առանց ինքնին ալ նոր նկարագիր մը ստեղծած ըլլալու՝ իրենց բովանդակ անսուրբ profane) փիլիսոփայութիւններովը ու քմահաճոյքով. և կրնայի՛ն ալ ստեղծել... Քանի որ վճռուած է միանգամ «ՀԻՄՆ Ա՛ՅԼ ՈՉ ՈՔ ԿԱՐԷ ԴՆԵԼ»։

«ՄԱՆԶՈՒՄԷ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ)(59)(

ԿԻՐՔԻՆ ԶՈՀԵՐԸ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍ

ԺԳ.

ԱՆԶՆՈՒԵՐ ԲԱՐԵԿԱՄ ՄԸ

Քաֆէ Ամէրիքէնի ճաշարանը շատ յաճախորդ չկար, Կասթօն Նօվանթէլ ու Տիկ. Մաժօրա և երկու աղջիկները տեղ մը նստան, խոշոր կինը նստարանի մը վրայ տեղաւորուելով։

— Օ՛խ, աղէկ որ եկանք, ըսաւ, բաւական աղէկ տեղ մը կ'երեւայ այս ճաշարանը, ամէն պարագայի մէջ մայր մը կրնայ աղջիկները հոս բերել։

— Եթէ անյարմար տեղ մը ըլլար, հոս կը հրաւիրէ՞ինք զձեզ։

Կասթօն իր կիրթ ճաշակով կերակուրները ապսպրեց ու սկսաւ կատակել երկու աղջիկներուն հետ։ Նօվանթէլ խօսքը խոշոր կնոջ ուղղելով.

— Խնդրե՛մ Տիկ. Մաժօրա, ըսաւ, ո՛վ գիտէ ո՛րչափ յոգնութիւն ու յուզում կրեցիր երբ վկայ հարցաքննիչին ներկայացած պահուդ։

— Մի՛ հարցնէք, հառաչեց կինը, Աստուած գիտէ քաշածներս, անկողինէս ելլելու ժամանակ չունիմ, բայց կարելի՞ էր միթէ ձեզ մերժել, հին բարեկամ էք։

— Շնորհակալ եմ Տիկին, բայց ինչ կ'ըսէիք Ժիւլիաի սպաննութեան պարագաներուն։

— Ցաւալի, բայց աւելի ցաւալին կայ, մեղք որ խեղճ աղջիկ մը ձերբակալեր են, անունը չկրցի միտքս պահել Լանթրալ էր, Լիսթրալ էր, ասոնց նման բան մը, բայց շատ ցաւեցայ, եթէ ինծ մտիկ ընէին, այն խեղճ աղջիկը չէին բանտարկեր։

— Ըսել է ան աղջիկը չէ մարդասպանը։

— Ո՛չ, կերդնում որ անմեղ է անիկայ, Ժիւլիան սպաննողը էրիկ մարդ էր անպատճառ, երդումով կը հաստատեմ այս ըսածս, եթէ հարկ ըլլայ ամբողջ էութիւնովս կը ներկայանամ, այն մարդը տեսայ, խօսակցեցայ հետը։

— Իրա՛ւ կ'ըսէք, մենք մինչեւ հիմա անանկ կը կարծէինք որ օթեակէն ներս էրիկմարդ մտած չէր բնաւ. չըլլայ որ խաբուած ըլլաս։

— Ինչպէս կրնամ սխալած ըլլալ, երբ հետը խօսեցայ կ'ըսեմ։

— Ըսել է օթեակը մտնողը կին չէր։

— Կին էր, ի՛նչ կ'ըլլայ ատիկէ։

— Քովի օթեակին մէջ երկու էրիկմարդիկ կային, անոնցմէ ուրիշ էրիկ մարդ կա՞ր։

— 27 թիւ օթեակին կից օթեակը նստող երկու էրիկ մարդիկը կը ճանչնամ, զօրավարն ու տօքթօրը։

— Կ'աղաչեմ Տիկին Մաժօրա, քիչ մը բացայայտ խօսեցէք, բան մը հասկըցած չունիմ ձեր խօսքերէն։

— Մտիկ ըրէք. կէս գիշերէն քառորդ ժամ առաջ, Ժիւլիա Տօրսիվալ սեւով ճերմակով խառն տօմինօ մը հագած եկաւ նստեցաւ օթեակին մէջ. գիս կանչեց ձեռքս երկու ոսկի դրաւ, երկու կին պիտի գայ հիմա ըսաւ, զանոնք հոս բեր, անոնցմէ ուրիշ և ոչ մէկուն օթեակս մտնելը կ'ուզեմ, էրիկ մարդ բնաւ պիտի չգայ քովս, եթէ այս հրահանգս աղէկ կատարես, երեք ոսկի ալ պիտի ստանաս։

— Ըսել է երկու կին ալ կայ գործին մէջ։

— Այո՛, այսպէս պատուիրեց Ժիւլիա, և երկու կիներն ալ եկան, ասիկայ շատ աղէկ գիտեմ, անգամ մը չէ, մէկ քանի անգամ մտան օթեակէն ներս...

— Աղէկ գիտես։

— Ի՞նչ ըսել է. ես էի օթեակը բացողը, կարելի՞ է որ չգիտնամ։

— Այդ կիները խօսեցա՞ն հետդ, բան մը ըսի՞ն քեզի։

— Հազիւ մէկ քանի բառ, կը հաճի՞ք դուռը բանալ տի՛կին, ըսաւ մէկը, հարցաքննիչն ալ հարցուց թէ ատ ձայնը կը ճանչնա՞մ։ Չեմ ճանչնար, պատասխանեցի։

— Ետքը ի՞նչ եղաւ։

— Ետքը եկող գացող չմնաց ալ. ես ալ կ'ուրախանայի որ երեք ոսկի ալ պիտի առնէի Ժիւլիաէն, այս պահուս մէկը գալով պահանջեց որ Ժիւլիաի նստած 27 թիւ օթեակը բանամ. ատ բանին անկարելի ըլլալը պատասխանեցի, ետքը պարզեւ տալու ելաւ, չընդունեցի...

Տիկին Մաժօրա յանկարծ ձայնը քաշելով,

— Աւելորդ է խօսիլը, ըսաւ, նոր մարդիկ եկան քովերնիս, անոնք ալ պիտի լսեն ըսելիքներս։

Նօվանթէլ նորեկ յաճախորդներուն վրայ աչք մը պտտցնելէ ետք,

Վնաս չունի, ըսաւ, երկու ամերիկացի ըլլալու են, մենք կրնանք շարունակել մեր տեսակցութիւնը։

— Այո՛, ամերիկացիի կը նմանին, կարելի է ֆրանսերէն չեն գիտեր բնաւ, ինչ որ է, ինծի պարզեւ տալ ուզող մարդը զօրավարին ու տօքթօրին օթեակը մտաւ, մնացածը հասկցա՞ք անշուշտ։

— Ո՛չ չհասկցայ տիկին։

— Այն վատը սպաննեց Ժիւլիան, որովհետեւ քիչ ետքը քովի օթեակէն Ժիւլիէի օթեակը ցատկած էր, սրիկան ոճիրը գործելէ ետք սկսաւ պոռալ կանչել ու ամբողջ թատրոնը աղմուկով լեցնել, ամէն մարդ ալ խաբուելով անոր այս ձեւերէն, անմեղ կարծեցին զայն։

— Աղէկ, բայց Բարիզի մէջ ամէն մարդ կը ճանչնայ այդ ըսած մարդը, անիկայ օթեակ մտած ատենն սպաննուած գտեր է Ժիւլիան, ինչէ՞ն յայտնի է որ ան գործած է սպաննութիւնը։

— Ամբողջ ձեռքը արիւնլուայ էր։

— Ատիկայ բան մը չէ, ատով կարելի չէ անոր մարդասպան ըլլալը ապացուցանել։

— Անգամ մը երեսը նայիլը կը բաւէ անոր ի՛նչ մարդ ըլլալը հասկնալու համար, ես միշտ կը վախնամ, ատանկ մարդերէն։

— Ո՛չ կը սխալիք, անանկ մարդ չէ ան։

Տիկ. Մաժօրաի մարդասպան կարծածը Լօթիֆին էր։

— Բայց տի՛կին, ըսաւ, կրնայ ըլլալ որ այդ մարդուն ձեռքը խեղճ Ժիւլիան վերցնելու պահուն արիւնլուայ եղած է. մանաւանդ որ էրիկ մարդիկ հովանար չեն գործածեր։

— Ան հովահարը այն վատ մարդասպանին գրպանն էր, ուրիշ կերպով ալ կրնամ ապացուցանել այս ըսածս. ո՛չ ոք կրնայ առարկութիւն ընել այս խօսքիս։

— Կ'աղաչե՛մ, շուտ ըսէք, ի՞նչ է ատ ապացոյցը։

— Ասոր ապացոյցը դեռ այս գիշեր ձեռքս անցաւ, օթեակը աւլած պահուս գտայ զայն։

— Կ'աղաչե՛մ, շո՛ւտ, ըսէք։

— Տիկ. Մաժօրա պահ մը տատամսեցաւ, այս կարեւոր գիւտը քիչ մը սուղ ծախել կուզէր, ուստի կարեւորութիւն տալով իր անձին.

— Այո, գրպանս է, ըսաւ, այն մարդասպանը ամբաստանող ապացոյցը, ինչ օգուտ որ հարցաքննիչը կարեւորութիւն չտուաւ խօսքերուս. արդէն ես ալ ասոր վրայ չխօսեցայ, դեռ այս գիշեր գտայ, հիմա պիտի համբերեմ.

(Շարունակելի)

ԱՐՏԱՔԻՆ

ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՁԵՌՆԱՐԿՆԵՐԸ ՀԱՊԷՇԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ. — ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՈՒԹԻՒՆ ՄԸ ԱՏԻՍ ԱՊԷՊԱ. — Գերմանական Պատուիրակութիւն մը, գլխաւորութեամբ Արնոլտ Հոլցի, Հապէշական սահմանագլուխը հասաւ, ուրկէ այս միջոցիս կ'երթայ Ատիս Ապէպա, ուր յոյժ կարեւոր ջանքեր պիտի ըլլան, Մենելիք կայսրէն առեւտրական թանկագին մենաշնորհներ ձեռք բերելու համար։ Հէռ Հոլց, որ Հապէշաստանի մէջ գերմանական ձեռներէցութեան ռահվիրան եղած է, և այսպէս հիանալի կերպով բուն մարդն է իրեն յանձնուած պաշտօնը գործադրելու, իրեն ընկեր ունի կոմս Րուտոլֆ ֆոն Սալմաշֆերշաթ, կոմս Ատոլֆ ֆոն Էրպախ Ֆիւրսթէնաու, հարիւրապետ Հէյնէ, Հէռ Կէօրկ Թէուֆէրթ, երկու հնոցպան, և քանի մը ուղեկիցներ։ Պատուիրակութեան գլխաւոր անդամները Նարոլիէն նաւ նստելով Ճիպութի գացին, ուր հասան Յնվ. 3ին։ Արտասովոր նախզգուշութիւններ ձեռք առնուած էին կարելի եղածին չափ գաղտնի պահելու համար Պատուիրակութեան երթալիք տեղը և նպատակը։ Հէռ Հոլց և իր ընկերները իրենց պաշտօնը ի գլուխ հանելէ առաջ ո և է մրցակցի ճամբայ չտալու համար իբրեւ որսորդ հագուած էին, որոնք իբր թէ զբօսարշաւի կ'երթան Հապէշական երկրին մէջ։ Շոգենաւը այս մարդիկը Ճիպութի հանեց, որոնք մըտադիր էին ներսերը «առիւծ որսալ»ու։ Հէռ Հոլց վերջին ծայր փառասէր և յանդուգն մարդ մըն է, և Ատիս Ապէպա կ'երթայ ի գլուխ հանելու ա՛յնպիսի ծրագիրներ, որոնք, եթէ իրականանան, Գերմանիա սեղանաւորական և առեւտրական գերակշիռ ազդեցութիւնը պիտի ունենայ Հապէշաստանի մէջ, ի վնաս իր միւս մրցակիցներուն համաշխարհիկ հրապարակներուն վրայ։

Գերման կայսրը, վարչապետ իշխան Պիւլով, քանի մը առաջնակարգ պանքաներ և բազում թուով գերման սեղանաւորներ վերջին ատրեան կը շահագրգռուին Հապէշաստանի մէջ գերման առեւտրական շահերը յառաջացընելու նպատակաւ պատուիրակութեան ջանքերուն։ Անխոնջ Հէռ Հոլց ճամբորդութեան պատրաստութիւնները տեսաւ զովելի ճարտարութեամբ։ Գործի սկսաւ 1907ի սկիզբը, և համոզեց ինչ ինչ պանքաներ և առեւտրական տուներ իրենց օժանդակութիւնը խոստանալ։ Օգտուեցաւ այցելութիւն մը տուաւ Պիւլով իշխանին, երբ այս վերջինը Նորտընէյի իր ամարանոցը կը գտնուէր, վարչապետին հետաքրքրութիւնը շարժելու դէպի Հապէշաստան այս առեւտրական արշաւանքին համար։

Այս ջանքին մէջ յաջողելով, Հէռ Հոլց յետոյ այցելեց Ֆիւրսթէնպէրկի Էկոն իշխանին, աւելի բարձր շրջանակներու մէջ իր գաղափարը ծաւալելու համար։ Իշխան Ֆիւրսթէնպէրկ կայսեր մտերիմ բարեկամն է, և խոստացաւ կայսեր տեղեկութիւն տալ Հէռ Հոլցի գերմանասէր ձեռնարկներուն վրայ։ Իշխանը նոյն իսկ յայտարարեց թէ ինք ալ պատրաստ է դրամագլուխ մը ստորագրել, Հապէշաստանի մէջ գերման առեւտրական յաջողութիւն մը ձեռք բերելու համար։ Հէռ Հոլց ապա այցելեց քանի մը առեւտրական տուներու գըրգռելու համար անոնց շահեկանութիւնը ի նպաստ հապէշական վաճառականութեան։ Խօսք տուող տուները Գերմանիոյ սեղանաւորական առաջին հաստատութիւններն են, որոնք մասնաւորապէս կը շահագրգռուին գաղթային և անդրծովեան վաճառականութեամբ։

Հէռ Հոլց, որ հնօրեայ ծանօթ մըն է Հապէշական արքունիքին, նախ պիտի խնդրէ մենաշնորհ ինքնաշարժ կառքերու սպասարկութիւն մը հաստատել Ատիս Ապէպայի և Տիրէ-Տաւայի միջեւ, որ Ճիպութիէն մեկնող երկաթուղիին վերջին կայարանն է հիմա։ Տիրէ-Տաւայէն Ատիս Ապէպա հեռաւորութիւնը 300 մղոն է, և նոր ճամբայ մը պիտի շինուի երկաթուղիին մինչեւ մայրաքաղաք գալէն առաջ։ Երկրորդ, Հէռ Հոլց մտադիր է ոգելից ըմպելիքներու մենաշնորհ խնդրել։ Տարեկան շահերուն հարիւրին երկուքը Մենելիքի կառավարութեան պիտի տրուի։ Երրորդ, Հէռ Հոլց գերմանական պանքա մը պիտի հաստատէ Ատիս Ապէպայի մէջ, որ կեդրոն պիտի ծառայէ ամէն տեսակ առեւտրական ձեռնարկութեանց Հապէշաստանի բոլոր մասերուն մէջ։ Չորրորդ, հրազէններու գնումը պիտի յանձնարարուի գերման գործարաններու։ Եւ վերջապէս ուրիշ ծրագիրներ, եթէ Հապէշ կառավարութեան տրամադրութիւնները համակրական ըլլան։ Հէռ Հոլց լեցուն է փայլուն գաղափարներով։

ԹԱՏՐՈՆԻ ՀՐԴԵՀ ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՄԷՋ. — Շիքակոյի մէջ Իռօքուա թատրոնին հրդեհէն ի վեր, ուր գրեթէ 600 հոգի իրենց կեանքը կորսնցուցին, Ամերիկայի մէջ պատահած չէր իր հետեւանքներով ա՛յնքան ահռելի աղէտք մը ո՛րքան ա՛յն՝ որ անցեալ Բշ. գիշեր պատահեցաւ Բէնսիլվանիոյ Նահանգին Պոյըրթաունի մէջ։ 167 դիակ գտնուեցան առաջին խուզարկութիւններէն։ Մանր հոգեվարքի բոլոր ձեւերով սարսռացուց ամբողջ թատրոնը։ Սինէմաթօկրաֆի գործիք մը պայթելով թատրոնը բռնկեցաւ, ահուսարսափի մատնուեցան հանդիսականները, և քանի վայրկեաններէն շէնքը սարսափի համայնատեսիլ մը դարձաւ, որուն մէջ երկիւղը, բոցը և մոլեգին կատաղութիւնը իրենց ահաւոր գործը կատարեցին, զոհերէն ոմանք սարսափէն անդամալոյծ եղան, ուրիշներ ալ կուրաբար իրենց մահուան դիմեցին անկեց պրծելու կատաղի ճիգին մէջ։

Զոհերուն մեծ մասը կին ու տղայ են։ Հարիւր հոգի ալ անհետ եղած են ահուսարսափի միջոցին։ Թատրոնը սահմանուած էր Լութերական կիրակնօրեայ Դպրոցին երիտասարդներուն համար, և հետեւաբար բազմաթիւ ընտանիքներ իրենց բոլոր անդամներով հաւաքուած էին կա՛մ իբրեւ հանդիսատես և կամ իբրեւ դերակատար։ Դպրոցականները մասնակցեցան թատերախաղի մը, և այս զբօսանքին ընկերացած էին սինէմաթօկրաֆի պատկերներ։ Ներկաներուն թիւը 700 էր, որոնց երրորդ մասը կա՛մ մեռաւ կամ վիրաւորուեցաւ։ Շէնքին մէջ հրշէջ գործիքներու կազմած մը կար, բայց երբ վտանգի պահուն փորձ մը եղաւ զայն բանեցնելու, տեսնուեցաւ որ աւրուած է։ Տագնապի աղաղակը շատ շուտ ծաւալեցաւ քաղաքին մէջ, և իւրաքանչիւր ոք խուժեց աղէտալարութեան գործին մասնակցելու։ Դիակներ իրարու վրայ դիզուած էին չորս-հինգ ոտք բարձր, և օրհասի մռունչներուն մէջ տախտապարող մարդկութեան այս կոյտին վրայ անձկաբեկ արարածներ կ'աշխատէին սողոսկիլ բոցերէն խոյս տալու ջանքերով։ Շէնքէն դուրս տեսարաններն ալ նո՛յնքան սրտահատուցիչ էին, վշտակոծ ծնողքներ հակառակ ամէն արգելքի կ'ուզէին նետուիլ ամուր պատերուն դէմ կամ պատուհաններէն վեր սողոսկիլ, որոնցմէ արդէն բոցերը դուրս կը խուժէին։ Բաղաքը սուգի մէջ է, և ամբողջ ընտանիքները քայքայուած են, իրենց բոլոր անդամներէն զրկուելով։ Հարկ եղաւ չըջակայ գիւղերէն ու քաղաքներէն դագաղ գտնել ու բերել։

ՌՈՒՍԻԱ ԵՒ ՊԱԼԹԻԿ ԾՈՎԸ. — ԲԱՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐ. — Թէեւ Շուէտ ասկէց առաջ մերժեց Գերմանիոյ և Ռուսիոյ առաջարկութիւնը, երաշխաւորելու համար իր չէզոքութիւնը, սա՛ հիման վրայ թէ ինք, Շուէտ, ըստ բաւականի, զօրաւոր է ինքզինքը հոգալու, բայց այս միջոցիս յառաջ կը տարուին բանակցութիւնները, այդ երեք Պետութեանց շահերը սահմանելու համար, Արեւելեան Պալթիկի մէջ։ Հաւանական կը թուի թէ բանակցութեանց արդիւնքը պիտի ըլլայ սահմանել թէ այդ ծովուն եզերքի Տէրութեանց տեղական շահերը գերակշռեն, իւրաքանչիւրին շահերը իրեն համար, և թէ Շուէտ պիտի չհակառակի եթէ Ռուսիա ամրացնէ Ալանտ կղզիները, որոնք Պօթնիոյ ծովածոցին մուտքը կը պաշտպանեն։

Անգլիա և Ֆրանսա, 1856ի անջատ պայմանագրութեամբ մը իրաւունք ունին բողոքելու Ալանտ կղզիները ամրացնելու կարծեցեալ իրաւունքին դէմ, զոր Ռուսիա առաջ քշած է, բայց անհաւանական կը թուի որ այդ երկու Տէրութիւնները դժուարութիւններ յարուցանեն, քանի որ այդ անջատ պայմանագրութեան նպատակն էր առաւելապէս պաշտպանել Շուէտը։ Անգլիա բնականաբար բարեացակամ հանդիսատես մըն է Ռուսիոյ և Շուէտի միջեւ մտերմական յարաբերութեանց հաստատութեան։ Ցայտնի չէ թէ Անգլիոյ իմաց տրուա՞ծ է այս բանակցութեանց նպատակը, բայց Անգլիա իր դիւանագիտական գործակալներուն միջոցաւ գիտէ գործերուն ուղիղ ու ճշգրիտ ընթացքը։ Սա՛ ստոյգ է որ ո՛չ Պօթնիոյ Ծովածոցը և ոչ Ֆինլանտիոյ Ծոցը «գոց ծով» պիտի չհռչակուին բառին նեղ իմաստովը։

Դանիոյ պաշտօնական մամուլին արձակած աղաղակը մեծ ուշադրութիւն գրաւած է։ Հաւանական կը նկատուի որ Դանիոյ դիրքը իբրեւ պահապան Պալթիկի մուտքին ա՛յնքան տկարացած չէ այդ բանակցութեանց հետեւանքով։

Հաւանական կը նկատուի որ Բարիզի ռուս դեսպան Մ. Նելիտոֆ հանգըստեան պիտի կոչուի, և Պերլինի ռուս դեսպան կոմս Օսթէնսաքէն իր պաշտօնէն պիտի հրաժարի։ Եւ այսպէս Ռուսիոյ դիւանագիտական սպասարկութեանց մէջ կարեւոր փոփոխութիւններ տեղի պիտի ունենան։

ԱՆԳԼԻՈՅ ՆԱՒԱՏՈՐՄԻՂԸ. — Արտաքին գործոց Նախարար Սըր Էտուարտ Կրէյ, Էյնպուրկի Ցորենի Սակարանին մէջ բանախօսութիւն մը արտասանելով, յայտարարեց թէ զօրաւոր նաւատորմիղ մը անհրաժեշտ է Անգլիոյ ազգային ապահովութեան։ Օտար ազգերը տրամադրութիւն կը ցուցնեն իրենց նաւատորմիղները աւելցնելու։ Ասիկա անկարելի կ'ընէ զգլշեր ընել անգլիականէն։ Անոնք կը փափաքին պաշտպանել իրենց վաճառականութիւնը, և հաղորդակցութիւնները պահպանել իրենց Պետութեան զանազան մասերուն մէջ։ Անգլիացիք ալ նոր զօրաւոր պատճառներ ունին իրենց նաւային ուժը աւելցնելու։ Մանաւանդ որ ո՛չ միայն վաճառականութիւնը, այլ նաեւ Անգլիոյ անկախութիւնը և կեանքը կախում ունի նաւատորմիղէն։ Հիմակ ունինք, ըսաւ Սըր Էտուարտ Կրէյ, մեր դէմ ուղղուելիք ո և է հաւանական դաշնակցութեան դիմաւորելու յարմար ու բաւական նաւատորմիղ մը, բայց օտարներուն ծրագիրը դիտելով պարտաւոր ենք մեր նաւատորմին մէջ նոր յաւելումներ ընելու։

ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՄԵԿ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ. — Թերեւս Ճափոնի հետ ունեցած դժուարութիւններուն հետեւանքն է որ Ամերիկեան Ծերակոյտը որոշեց զեղչել կէս առ կէս Կոփամարտիկներուն գործէն Միացեալ Նահանգաց բաժին ինկած տուգանքին մասը, զոր Չինաստան պարտաւորուած էր վճարել։ 4 միլիոն 838,000 սթերլինը զեղչեց 2 միլիոն 331,000 սթերլինի։

ԲԱՐԻԶԻ Քաղաքապետական մեծ հիւանդանոցին մէջ ծառայող Օգոստինեան Կարգի Մայրապետները անցեալ օր արտաքսուեցան ֆրանսական հողէն։

ՕԺԻՏԻ ՎՐԱՅ ՏՈՒՐՔ. — Որպէս զի Ամերիկացի հարուստ աղջիկները ընկեն Ամերիկացիներու հետ կարգուին և ոչ թէ Եւրոպացիներու հետ, ինչպէս կ'ըլլայ սովորաբար, ամերիկեան Ծերակոյտին օրինագիծ մը ներկայացուած է, որով կ'առաջարկուի երկրէն դուրս ելած օժիտներուն և ժառանգութեանց վրայ հարիւրին 25 տուրք մը դնել։ Հաշիւ եղած է որ այսպիսի ամուսնութիւններու երեսէն ցարդ 180 միլիոն անգլ. ոսկիի օժիտ դուրս ելած է Ամերիկայէն։

ՔՐՈՆԻԿ

Ս. ԾՆՆԴԵԱՆ ՏՕՆԸ

Ս. ՊԱՏՐԻԱՐՔ ՀԱՅՐԸ ՄԱՅՐ-ԵԿԵՂԵՑԻԻՆ ՄԷՋ

Ս. Ծննդեան տօնը զուարթ օդով մը տօնուեցաւ այս տարի, ո՛չ ցուրտ, ո՛չ ձիւն, այլ աշնան եղանակին յարմար մեղմ օդով մը։ Ծրագալոյցի չաբաթ իրիկունը, մայրաքաղաքիս բոլոր եկեղեցիները ընդհանրապէս և Մայր եկեղեցւոյ տաճարը մասնաւորապէս, օրուան մեծ տօնին յատուկ շքեղութեամբ մը զարդարուած և լուսաւորուած էր։ Տաճարը հաւատացեալներու յոգնախուռն բազմութեամբ մը լեցուած էր։ Եկեղեցական արարողութիւնները, որոնց կը նախագահէր Ս. Պատրիարք Հայրը, շատ կանոնաւոր ներդաշնակութեամբ տեղի ունեցան Դպրաց Դասուն կողմէ, որուն կ'առաջնորդէր Գրիգոր էֆ. Մէհտէրեան։

Պատարագի աւարտումէն ետք, Ս. Պատրիարքը, ներկայ եկեղեցականներու և Թաղ. Խորհրդոյ անդամներուն առաջնորդութեամբ ուղղուեցաւ Պատրիարքարան, ուր նախագահեց ի պատիւ իրեն Թաղական Խորհրդոյ կողմէ տրուած ճաշկերոյթին մէջ, որուն ներկայ գտնուեցան մէկ քանի եկեղեցականներ և Թաղ. Խորհրդոյ անդամներէն ոմանք։

×

Կիրակի առտու շատ կանուխէն լեցուած էր Մայր Տաճարը երկսեռ հաւատացեալներու խուռն բազմութիւնով մը։ Ս. Պատրիարքը քահանայից դասէն առաջնորդուած իջաւ եկեղեցի ուր նախագահեց արարողութիւններուն։ «Փառք ի Բարձունս»ի հոգեզմայլ երգը, բոլոր դպիրները ճերմակ շապիկ հագած երգեցին, յուզիչ և վերացնող տպաւորութեան մը ներքեւ թողլով բոլոր հաւատացեալները։

Ժամը մէկուկէսին, Ս. Պատրիարքը շքեղապէս զգեստաւորուած՝ Թաղ. Խորհրդարանէն առաջնորդուեցաւ դէպի Տաճար և սկսաւ Պատարագի արարողութիւնները։

Ճաշու Գրքէն վերջ, Ն. Ամենապատուութիւնը քարոզ մը խօսեցաւ Քրիստոսի Ծննդեան վրայ «Ճշմարտութիւն յերկրէ բուսաւ, արդարութիւն յերկնից երեւեցաւ» բնաբանով։

Ն. Սրբազնութիւնը, իր նկարագեղ ոճով ընդլայնեց Սաղմոսերգուին այս կանխագուշակութիւնը, ու բացատրեց թէ ճշմարտութիւնը ի՛նչպէս երկրի վրայ բուսաւ, թէ արդարութիւնը ի՛նչպէս երկինքէն երեւցաւ։

Քարոզէն ետք, երգեցողութիւնները շարունակուեցան Եկմալեանի միաձայն եղանակով, մինչեւ Պատարագին աւարտումը։

Ս. Պատրիարքը, Ջրօրհնէքի արարողութիւնն ալ կատարեց մեծ հանդիսաւորութեամբ, ուրկէ ետք շքեղ թափօրով մը ուղղուեցաւ Մայր եկեղեցւոյ դուռը, ուր խռնուած ստուար բազմութեան մը՝ ներկայութեան, բարեմաղթութիւններ ըրաւ Վեհ. Կայսեր կենաց համար։

Ս. Պատրիարքը ետքը Պատրիարքարան առաջնորդուեցաւ ուր ըստ սովորութեան կատարեց Տնօրհնէքի արարողութիւնը, և յետոյ նախագահեց ի պատիւ իրեն Թաղ. Խորհրդոյ կողմէ տրուած ճոխ սեղանի մը։

⁂ Ծննդեան տօնին առթիւ շնորհաւորական այցելութիւն տուին Ս. Պատրիարքին՝ Հայ-Հռոմէականաց Պատրիարքարանին կողմէ Հալէպի Առաջնորդ Սիրոյեան և Մալաթիոյ Առաջնորդ Խաչատուրեան Գերապայծառները և Պատրիարքարանի Գործակատար Յով. սէֆ էֆ. Շէհրեան։ Յունաց Տ. Եօաքիմ Պատրիարքին կողմէ՝ Պատր. Փոխանորդ Տ. Կալինիգոս վրդ.ը ընկերակցութեամբ Պատրիարքարանի գործակատար էֆէնտիին։ Ասորիներու Կաթող. Փոխանորդ Տ. Պօղոս արքեպս. և գործակատարը։ Ռուսական և իտալական դեսպանատուններու առաջին թարգմանները, Բրէտի Լիօնէր Բ. Տնօրէնը և դեռ ուրիշ բարձրաստիճան անձնաւորութիւններ։

ՇՆՈՐՀԱՒՈՐԱԿԱՆ ԱՅՑԵԼՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆ ԱԶԳ. ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԻ ՄԷՋ

Երէկ հակառակ օդին ամպամած և քչիկ մը խոնաւ ըլլալուն, Պատրիարքարանի մէջ պատշաճ վայելչութեամբ տեղի ունեցաւ Ս. Ծննդեան շնորհաւորական այցելութեանց պաշտօնական ընդունելութիւնը։ Ս. Պատրիարք Հայրը, ժամը 7½ին Պատրիարքարանի ընդունելութեան մեծ դահլիճը մտաւ ուր ներկայ էին Տ. Մկրտիչ արքեպս. Վեհապետեան, Տ. Տ. Գաբրիէլ եպսկ. Ճէվահիրճեան, Երուսաղէմի պատր. փոխանորդ Տ. Տ. Եղիշէ Չիլինկիրեան, Տ. Եզնիկ Գալփաքճեան, Անանիա Հազարապետեան, Զ ւէն, Գնէլ, Աղան, Եզնիկ Պապաեան՝ Ծ. վարդապետները, և Տ. Տ. Ղեւոնդ Դուրեան, Գրիգորիս Պալագեան և Վրդանէս Գալըպճեան վարդապետները։ Ներկայ էին նաեւ Վարչական, Տեսչական և Թաղական Խորհուրդներու, Հիւանդանոցի Հոգաբարձութեան, Ղալաթիոյ Խնամակալութեան և այլ թաղային Խնամակալ Մարմիններու. վարժարանաց Հոգաբարձութիւններու, Գրականութեան, Մամուլի և այլ բոլոր պաշտօնական Մարմնոց ներկայացուցիչները։

Ս. Պատրիարքը երբ ներս մտաւ դահլիճէն արդէն այցելուներու ստուար բազմութիւն մը հաւաքուած էր հոն, ուր Բաղ. Ժողովոյ փոխ-ատենապետ Տիրան պէյ Աշնան յանուն վարչութեան շնորհաւորեց Ս. Ծնունդը հետեւեալ խօսքերով։

Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայր,

«Երջանիկ կ'զգամ ինքզինքս որ պատիւ կ'ունենամ կրկին, թէ իմ և թէ Վարչութեան կողմէ շնորհաւորել Ս. Ծննդեան հրաշափառ տօնը և մաղթել Ձերդ Ամենապատուութեան երկար ու բարեբաստիկ տարիներ։ Եւ կը մաղթեմ որ Ձեր յօգուտ ազգին և ի շահ համայնքին վարած եկեղեցական և կրթական գործերը և կատարած ձեռնարկները, միշտ յաջողութեամբ պըսակուին։ Ձեր Ամենապատուութեան անդադրում գործունէութեան նպատակ կը որ միշտ ընդհանուր ազգին և հանրութեան օգտին կը ձգտի, արդարեւ շնորհաւորելի է և շնորհակալութեան արժանի։ Նոյնպէս անուրանալի ճշմարտութիւն մըն է Ձերդ Սրբազնութեան, հանդէպ ազգ. բարոյական և նիւթական մատակարարութեան ցոյց տուած խոհուն հոգածութիւնը որուն համար ևս շնորհաւորելով Ձերդ Սրբազնութիւն շնորհակալութիւն կը յայտնեմ իմ կողմէս, յանուն վարչութեան։ Նոյնպէս Ս. Հայր, նկատելով որ Հայ ազգը Ձերդ բարձր Սրբազնութեան շնորհիւ արժանացած է Օսմ. Կայս. բարեխնամ կառավարութեան թանկագին վստահութեան, յանուն Վարչութեան շնորհակալութիւններ կը յայտնեմ և կը մաղթեմ որ Աստուած երկար տարիներ հաստատ պահէ զՁեզ Ձեր պատրիարքական աթոռին վրայ։ Եւ ինչպէս ամէն ատեն, նոյնպէս և այս հանդիսաւոր պահուն, նուիրական պարտականութիւն կը համարիմ մեր յոյժ սիրեցեալ Վեհապետին, Օգոստափառ Սուլթան Համիտ Կայսեր թանկագին կենաց արեւշատութեան համար աղօթել և կը մաղթեմ որ Աստուած յաւէտ անսասան պահէ Ն. Կայսերական Վեհափառութիւնը Իր Գահուն վրայ, որուն հովանիին ներքեւ Հայ ազգը միշտ կը վայելէ ամէն բարիք ու շնորհք։

Բոլոր ներկաները որոտընդոստ ծափերով և սրտաբուղխ ամէններով մասնակցեցան այս մաղթանքներուն։

Տիրան պէյ Աշնանի այս ատենախօսութենէն վերջ Ս. Պատրիարք Հայրը նախ ներկաներուն շնորհաւորեց Ս. Ծննդեան տօնը։ Ապա Ն. Սրբազնութիւնը Տիրան պէյի ատենախօսութեան պատասխանելով ըսաւ «Յանուն վարչութեան արտայայտուած անկեղծ զգացմանց և մտածմանց համար շնորհակալութիւններս կը յայտնեմ։ Եւ այդ մտածումներուն ամենէն ճշմարիտը կ'ընդունիմ այն պարագան, որ է, իմ բոլոր գործերուս ջանքերուս ու աշխատութիւններուս, ազգին, հանրութեան օգտին նուիրուած ըլլալը։ Այո՛, իմ գործերուս ու աշխատութեանս գլխաւոր նպատակը ու սրտիս փափաքը ազգիս օգտակար հանդիսանալէ։ Եթէ մեր աշխատանքները արդիւնաւոր ըլլան, հանրութեան օգուտն է այն։

Ձեր մաղթանքները ինծի համար նուիրական են. ու անոնք՝ զօրավիգ են ինծի, ինքզինքս բոլորովին նուիրելու սուրբ կոչումիս և գործերուս։ Բայց այդ գործերը բոլորովին ինձմով չէ որ կ'ըլլան. այլ այն ամէն օժանդակ մարմինները, Վարչութեան ժողովները և անոնց օժանդակ տեսուչ խորհուրդները և Թաղ. խնամակալ մարմինները, վերջապէս ամէն անոնք որոնք իրենց աշխատութեան բաժինները ունին, այո՛ անոնցմով կ'ամբողջանան մեր գործը, որուն համար բոլորին ալ իմ շնորհակալութիւններս կը յայտնեմ։ Վերջացող 907 տարիին մէջ հայրապետական Աթոռին թափուր մնալը, մեզի համար նոր աշխատութեան դուռ մը բացաւ, սա՛կայն կը յուսանք թէ Աստուծմով արժանաւոր ընտրութեան մը կատարումով այդ հոգը կը յաջողինք բառնալ, մինչեւ մէկ տարիէն։ Կիլիկիոյ Աթոռին հետ ունեցանք երբեմն համաձայնութեան գիծեր, ու երբեմն ալ կարծիքներու անհամաձայնութեան կէտեր, սակայն յուսալից եմ որ, այդ կէտերը, եկեղեցւոյ օգտին համար պիտի ճշդուին և ընդունուին, միանգամ ընդ միշտ ապահովելու համար եկեղեցւոյ շահն ու օգուտը։

Երուսաղէմի Աթոռն ալ վերջացող տարիին մէջ ունեցաւ իր խնդիրները, որոնց նկատմամբ սակայն կրցանք բաւական յաջող արդիւնաւորութիւն մը ձեռք բերել, շնորհիւ ղրկուած պատուիրակներուն որոնցմէ մէկն, Սրբազան էֆ. Ֆէսճեան, այժմ վերադարձած է Պոլիս, իսկ Տ. Վահրամ Սրբազան կը մնայ դեռ Երուսաղէմ։ Ձեռք բերուած յաջողութիւնները երեք գլխաւոր կէտերու կը բաժնուին։ Ա. միաբանական ներքին կանոնագրի, Բ. հաշուական և Գ. կալուածական խնդիրներու ճշդութիւնները, որոնց համար կը յուսանք թէ ապագային մէջ բոլորովին մաքուր կ'ըլլան։

Ուրիշ աթոռներու վրայ խօսած ատենիս, մեր Պատրիարքական աթոռն ալ իր բաժինը ունի։ Մեզի համար մխիթարական է որ, նոր Վարչութիւնը, որուն անդամները կարող, գործունեայ և աշխատասէր անձնաւորութիւններ են, կրցաւ տարիներէ ի վեր մնացած զանազան կրթ. և եկեղեցական խնդիրները կարգադրուելու վիճակի մը մօտեցնել։ Տեսուչ խորհուրդներէն, Դատաստանականը, Ուսումնականը, Տնտեսականը, բո՛լորն ալ իրենց արդիւնաւոր աշխատութեանց մեծ բաժինները ունեցան։ Դատաստանականը որ բաւական աշխատեցաւ իր գործերը կանոնաւոր ուղղութեան մը մէջ դնելու։ Ուսումն. Խորհուրդը, բազմաթիւ կրթ. հարցերէ ի զատ, յաջողութիւնը ունեցաւ կազմական կանոնագրին մէկ յաջող ու լաւ արդի նը խոստացող վերաքննուած վիճակը ձեռք բերելու։ Տնտեսական Խորհուրդն ալ, իր ընթացիկ աշխատութիւնն՝ րէն զատ, ունեցաւ հաշուեւորը վճռելու մասնաւոր ոճը և իր կարգ մը լուրջ տեղեկագիրները։ Այս բոլոր աշխատութեանց համար, շնորհաւորելի են բոլորն ալ։ Եւ սակայն չեմ ըսեր թէ երբէք պակասութիւն չունեցանք Վարչութիւնը կամ տեսուչ խորհուրդները Վարչական մարմնոյն հետ կան նաեւ զանազան խնամակալութիւններ, զոր օրինակ գլխաւորաբար Հիւանդանոցը, որ իր անյաջողութիւնները ունեցաւ դրամական սպառման հետեւանօք, սակայն այդ անյաջողութիւնները չի վհատեցուցին զմեզ և շարունակեցինք գործը այնպէս, ինչպէս որ պէտք էր։ Նաւապետին գլխաւոր պաշտօնն է, իրեն յանձնուած նաւը ուղիղ կառավարել և թող չտալ որ այն ընկղմի, այլ իր տեղը հասնի ապահով։ Ալէկոծութեան բռնուած և անկէ փրկուած նաւապետը, կարծեմ աւելի շնորհաւորելի է, քան թէ հանդարտ ու խաղաղ օդով մը ճամբորդած նաւապետի մը նաւահանգիստը ժամանումը։ Նաւ մը երբ ալէկոծութենէ խաղաղի, ալ աւելի մեծ է երջանկութիւնը ու փառքը այն նաւապետին որ վարած էր այդ նաւը։ Կը մաղթեմ որ ներկայ տարին, աւելի յաջող ու արդիւնաւոր պայմաններով անցնի Հիւանդանոցը և մեր բոլոր ազգ. հաստատութիւնները։ Մեր հաստատութիւններէն և ոչ մէկը, սկսեալ հիւանդանոցէն, Որբանոցներէն և այլ Թաղ. բոլոր եկեղեցական և կրթական հաստատութիւնները և ոչ մէկը հասոյթի հաստատուն աղբիւր մը չունին, անոնց գլխաւոր հասոյթը հանրութեան առատաձեռնութիւնն է, հանրութիւնն է որ իր սրտաբուղխ նուէրներովը կը սատարէ ազգային բոլոր հաստատութիւններուն, իր ունեցածին համեմատական չափով մը։ Պատառ մը հաց իրմէ կը պակսեցնէ, որպէս զի ուրիշին պատառը աւելցնէ։

Պատրիարքարանն ալ, սիրելիք, հաստատութիւն մըն է, բայց դժբաղդաբար հաստատուն աղբիւր մը չունի։ Պատրիարքարանը տարի մը ամբողջ նիւթական մեծ դժուարութիւններով անցուց, կը յուսանք թէ յառաջիկան ալ աւելի դիւրութիւններով կը բոլորէ։ Ընդհանուր օժանդակութեան պարտքը, ամէնուն համար ալ նուիրական է, և ամէն մարդ յանուն բարւոյն պէտք է իր ունեցածէն տասանորդ տայ անոր, երբ դիրքը ունի։ Եւ Աստուած որ այսչափ տարիներէ ի վեր պահեր է բոլոր մեր ազգ. հաստատութիւնները, մաղթենք որ իր գթառատ ողորմութեամբը պահէ ու պահպանէ շատ տարիներ և իր նախախնամական օրհնութեանց շնորհիւ դժուարութիւնները նուազին և յաջողութիւնները շատնան։ Մեր հայ ազգը, իր բոլոր պէտքերուն համար, դարերէ ի վեր յաճախ վայելած է ու կը վայելէ մեր Օգոստափառ Վեհապետին թանկագին բարիքները ու շնորհները և անոր բարձր պաշտպանութիւնը։ Հետեւաբար ինչպէս միշտ, և այս նուիրական պահուն ալ աղօթենք Ն. Կայսերական Վեհափառութեան թանկագին կենաց արեւշատութեան համար և խնդրենք Աստուծմէ որ Իր փառապանծ Գահուն վրայ հաստատ պահէ մեր սիրեցեալ Վեհապետը, երկար տարիներ, ամէն։

Բոլոր ներկաները արձագանգեցին «ամէն» և անոնց ծափերուն մէջ Ս. Պատրիարքը վերջացուց իր աղօթքը։

Ապա ներկաները տողանցումով մը, կարգաւ համբուրեցին Ն. Ամենապատուութեան Ս. Աջը, շնորհաւորելով Ս. Ծննդեան տօնը։

Ներկաներուն մէջ կը նշմարուէին, Վենետիկի Մխիթարեան միաբանութենէն հայր Յուսիկ Միհրապեան և հայր Եսայի Տայեցի վարդապետները. Տիարք Տիրան Աշնան՝ Կարապետ Աչըճեան, Մինաս էֆ. Քէչէճեան, Տիգրան Տէր Ներսէսեան, Արիս Ֆէսճեան, Միհրան Պէզազեան, Տիգրան Խապէշէրեան, Մելքոն Նալպեան, Բարթող Թէլեան, Կարապետ Խաչատուրեան, Մկրտիչ Մելիքեան Պետրոս Կարապետեան, Յակոբ Լսայեան, Յակոբ Յակոբոֆ, Երուանդ Փարաեան, Կարապետ Մուրատեան, Յակոբ Համամճեան։ Գալֆաեան Որբանոցէն Քրիստինէ և Աղաւնի մայրապետները, Մարտիկ Պէյլէրեան, Տօքթ. Ալլահվէրտեան, Մարուքէ Ֆրէնկեան, Յովսէփ Պօղնակեան, Սիմոն Մազլըմեան, Օնիկ Մինասեան, Երուանդ Պէյազեան, Գալուստ Գույումճեան, Տօքթ. Ճէվահիրճեան, Գառնիկ Սարգիսոֆ, Յովհաննէս Կրճիկեան, Լեւոն Թաշճեան, Օնիկ Ռ. Պէրպէրեան, Գառնիկ Բարունակեան, Թէոդիկ, Սիմոն Զէօվլէքճեան, Ղալաթիոյ եռաձայնի խումբէն Չիլինկիրեան, Ակայեան, Քէսէճեան, Պատրիարքարանի ամբողջ պաշտօնէութիւնը, և Թաղական Խորհուրդներու, հոգաբարձութիւններու, աղքատախնամներու, Մամուլի և ուսուցչական մարմնոյն ներկայացուցիչները և դեռ ուրիշ ազգայիններ։

Ս. ՊԱՏՐԻԱՐՔ Հայրը Կայս. Պալատ գնաց և նորածին Սամիէ Սուլթանի բարեբաստիկ ծննդեան առթիւ իր և ազգին շնորհաւորութիւնները մատոյց յատս Կայս. Դահոյց։

ՆՈՐ ՏԱՐՒՈՅ և Ս. Ծննդեան տօնին առթիւ, Ս. Պատրիարք Հայրը շնորհաւորական հեռագիրներ ուղղեց Շաբաթ օր Էջմիածնի Կաթողիկոսական Տեղապահին, Սսոյ Ս. Կաթողիկոսին և Երուսաղէմի Տ. Յարութիւն Ս. Պատրիարքին։ Փոխադարձաբար շնորհաւորական հեռագիրներ ղրկուած են Պատրիարքարան, Էջմիածնէն, Սիսէն և Երուսաղէմէն։

ՍԱՆԱՍԱՐԵԱՆ վարժարանի տնօրէնութիւնը, յանուն ուսուցչական մարմնոյն և ուսանողութեան՝ Նոր Տարւոյ և Ս. Ծննդեան շնորհաւորական հեռագիր մը ղրկած է Ս. Պատրիարք Հօր։

ԲԵՐԱՅԻ Թաղ. Խորհրդոյ անդամակցութենէն վերջնապէս հրաժարական մատուցած է Ստեփան էֆ. Համամճեան։

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ կալուածոց քննիչ յանձնաժողովոյ կողմէ պատրաստուած

անգլեկագիրը, միաբանական ժողովոյ կողմէ հաստատուելով, Պատրիարքարան գրկուած է։

ՍՔԹ. ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑԻ Հոգաբարձութիւնը, Բարսեղ էֆ. Հալաճեանի այս անգամ իր հանգուցեալ կնոջ յիշատակին համար Հիւանդանոցին մէջ մըշտընջենական անկողին մը հաստատութեան համար բրած 150 ոսկիի նուիրատուութիւնը Ս. Պատրիարք Հօր յայտագրելով, խնդրած է որ յիշեալ նուիրատուին Օրհնութեան Կոնդակ մը շնորհուի։

ՍԱՄԱԹԻՈՅ Աղքատախնամ Մարմնոյն 3 օսմ. ոսկի նուիրած է Մսէհ էֆ. Ունճեան, Թաղին վարժարանաց աղքատիկ ու որբ աղայոց ձմրան առթիւ տրուելիք կօշիկներուն համար։ Ուրիշ բարեսէր մըն ալ 40 ղրշ. նուիրած է նոյն նպատակին համար։

ԽԱՍԳԻՒՂԻ Թաղ. Խորհուրդը վերահաս ձմրան ու Ծնունդի առթիւ ևս, որ 2000 օխայի չափ ածուխ բաժնեց գիւղին աղքատներուն։ Իսկ առջի օր ալ բաժնեց 300 օխա հաց, 90 օխա բրինձ և 60 օխա միս։ Գովելի է Թաղ. Խորհրդոյ անդամոց աշխատութիւնը յիշեալ նպաստի գործին մէջ։ Անդամներէն Յակոբ էֆ. Գըլըճեանի ձեռամբ Պոլսոյ կողմի ապուխտավաճառներէն 65 օխա ընտիր ապուխտ նուիրուած է, որուն 20 օխան ղրկուեցաւ Գալֆաեան Որբանոց և մնացեալ 45 օխան անցեալ օր 50—60 աղքատ ընտանեաց բաժնուեցաւ միւս նպարեղէններուն հետ։

ՀԱՅ-ՀՌՈՎՄԷԱԿԱՆՆԵՐԷՆ

Անցի օր Բերայի Ս. Երրորդութեան եկեղեցւոյն մէջ, Կ.-Պատրիարք Տ. Սապպաղեան Սրբազան հանդիսաւոր Ս. Պատարագ մատոյց, իր շուրջն ունենալով բազմաթիւ վարդապետներ, Վերաբերումը կատարեց Մալաթիոյ Առաջնորդ Տ. Միքայէլ եպսկ. Խաչատուրեան։ Երգեցողութիւնները խիստ ներդաշնակօրէն կատարուեցան դպրապետ Ռուբէն էֆ. Ճիվանեանի կողմէ։ Ներկայ էին Աւստրիական դեսպանատան պաշտօնէութիւնը և սպանիական դեսպանը։ Եկեղեցին լուսազարդուած էր և ռ և է խռնամբ մը չէր զլացուած մեծ. ժողովրդապետ Պօղոս Գիրպէ. Գաբրիէլեանի կողմէ, հանդէսին փայլը աւելցնելու համար։

*** Կ.-Պատրիարք Տ. Սապպաղեան Սրբազան չորեք օր Կայս. Պալատ երթալով Բարձր. Սամիէ Սուլթանին ծնունդեան առթիւ իր և իր հօտին շնորհաւորութիւնները մատոյց յատ կայս. Գահոյից և արժանացաւ կայս. մեծարանաց։

ՆՇԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ
ԱԶՆՈՒԱՏՈՀՄ ԴԱՍՈՒՆ ՄԷՋ

Բերկրութեամբ կը ծանուցանենք թէ Կ. Պոլսոյ ու Եգիպտոսի երկու բարեհամբաւ գերդաստաններու միջեւ խնամութեան կապ մը հաստատուեր է վերջին օրերս, նշանախօսութեամբ Աղեքսանդրիոյ երեւելիներէն Վսեմ. Աբրահամ Բարթող փաշայի որդւոյն՝ Ազն. Յակոբ պէյի՝ շնորհափայլ Օրիորդ Աննա Ներսէսի հետ, դուստր հանգուցեալ Ներսէս էֆ. Ներսէսեանի և Թոռ՝ Վսեմ. Մաքսուտ Սեպաստ պէյի։ Յակոբ պէյ Բարթող եւրոպական կրթութիւն ստացած ու ընկերային ծիրքերով օժտուած երիտասարդ մըն է որ կարեւոր պաշտօն մը կը վարէ Եգիպտոսի սնդանուորական մեծ Հաստատութեանց մէկուն մէջ և ինչպէս բնիկ տարրին ու Հայ գաղութին համարումը կը վայելէ՝ նոյնպէս տեղւոյն եւրոպական լաւագոյն շրջանակներուն մէջ յարգելի ու սիրելի դարձած է։ Օր. Աննա Ներսէս իր ծաղկատի հասակէն խնամեալ դաստիարակութիւն մը ստացած է այսօր, իր Ազն. Մօր՝ Տիկին Նարդիկ Ներսէսի խնամոտ հոգածութեան ներքեւ և Բերայի հայ ու եւրոպացի բարեկամիկ ընտանիքներուն մէջ արդէն իսկ կը վայելէ ամէն համակրանք։

Նշանախօսութիւնը կատարուեր է Բէյիկճեան պէյի բնակարանին մէջ, ուր հիւրընկալուած են Տիկին և Օր. Ներսէս, բարձրաստիճան անձնաւորութեանց և ծանօթ ընտանիքներու ներկայութեամբ։ Հարսանեկան հանդէսն ալ տեղի ունենայ մօտ ժամանակէն։

Այս երկու յարգելի գերդաստաններուն միջեւ հաստատուող խնամութեան առթիւ Խմբագրութիւնը կը փութայ իր ջերմագին շնորհաւորութիւններն ուղղել Վսեմ. Տ. և Տիկին Բարթող փաշայի, Վսեմ. Տ. և Տիկին Սեպաստ պէյի, Ազն. Տիկին Ն. Ներսէսի և երկու համակրելի խօսեցեալներուն։

Ս. Պատրիարք Հայրը օրհնութեան ու շնորհաւորութեան հեռագիր մը ուղղած է Աղեքսանդրիա, Աբրահամ Բարթող փաշայի Ն. Վսեմութիւնը հեռագրաւ շնորհակալիք յայտնած է խնդրելով Ն. Ամենապատուութենէն «յարունակել իր օրհնութիւնները»։ Շնորհաւորական ուրիշ բազմաթիւ հեռագիրներ ևս ուղղուած են թէ Կ. Պոլսէն և թէ ուրիշ քաղաքներէ։

ՆԵՐՔԻՆ

ԱՍՏԻՃԱՆ. — Մութեսարիֆլը աստիճան տրուեցաւ Եըլտըզեան նախարարութեան հին հաշիւներու հաշուակալութեան ծախքերու դիւանին միւմէյիզ Մուսթաֆա Նուրի էֆ.ի, Սալիսէ՝ Կէյվէր մալ միւտիրիի օգնական Շէվքէթ էֆ.ի, Էտիրնէի նահանգին դատական քննիչի օգնական Սէտատ պէյի. Ելմաւական ընդհ. հաշուակալութեանց վճարմանց և գանձմանց դիւանին քարտուղարներէն Աթուֆ պէյի և Բաղաքապետութեան իրաւագէտ խորհրդականի օգնական Ֆուատ պէյի։

ՊԱՏՈՒԱՆՇԱՆ. — Օսմանիէի Բ. պատուանշան տրուեցաւ Էտիրնէի Պուլկար-կաթոլիկ արքեպիսկոպոս Միխայիլ Բէթքով էֆ.ի իր բարուոք ծառայութեանց համար։ Բ. Մէճիտիէ Պոլսոյ գերման Թեւթոնիա ակումբին նախագահ Բրոֆ. Էյսէնի։ Դ. Օսմանի՝ տօքթ. Էրիսթօֆլի Լէֆքարիտիսի։ Դ. Մէճիտի՝ Պազտատի վաճառականներէն Ապտուլմէճիտ էֆ.ի։

*** Ա. Շէֆաքաթ՝ նախկին Մեծ-Եպարքոս Քեամիլ փաշայի հարսին՝ Զէհիմէ հանըմի և Բ. Շէֆաքաթ՝ անոր քրոջ Սէմիհէ հանըմի։

Ա. Շէֆաքաթ կայս. աւագ թիկնապահ և Բ. զօրաբաժնին հրամատար միւշիր Շէվքէթ փաշայի կրտսեր հարսին։ Բ. Շէֆաքաթ Նըլտըզ հանըմի աղջկան Վէյլիմէ հանըմի, Գերման արտաքին գործոց նախարարութեան պաշտօնեաներէն մանաւոր խորհրդական Պ. Վիշինքէրի և Ֆոնտէր Կօլց փաշայի հարսին՝ տիկին Ֆոնտէր Կօլցի։

ՊԱՇՏՕՆ. — Կիւմիւշխանէի կառավարիչի օգնական կ'որդուեցաւ Ջաթալճայի կառավարիչի օգնական Լամպիքի էֆէնտի։

*** Կիրասոնի մաքսատան Տնօրէն կարգուեցաւ Տէրինճէի մաքսային կեդրոնական պաշտօնեայ Հաֆըզ Արիֆ էֆէնտի։

ԲԱՐՁՐ. ՍԱՄԻԷ ՍՈՒԼԹԱՆ. — Վեհ. Սուլթանը հեռագիրով ծանոյց բոլոր օտար վեհապետներուն Բարձր. Սամիէ Սուլթանին ծնունդը։ Նոյն վեհապետները փոխադարձ հեռագրով շնորհաւորութիւններ յայտնեցին։

*** Բարձր. Մեծ-Եպարքոսը, Շէյխուլ-Իսլամ էֆ.ն, բոլոր նախարարները և կայս. փեսաները Կայս. Պալատ երթալով իրենց շնորհաւորութիւնները մատուցին և մաղթեցին որ Նորածին Բարձր. Իշխանուհին ևս երջանկաբեր ըլլայ Վեհ. Սուլթանին համար։

*** Օտար դեսպանատանց Ա. թարգմանները և հոգեւոր պետերն ալ Կայս. Պալատ երթալով իրենց շնորհաւորութիւնները մատուցին։

ՀԱՆՐԱՅԻՆ ԱՌՈՂՋԱՊԱՀՈՒԹԻՒՆԸ. — Նկատելով որ այս օրերս միտիա և սըրիտիա ուռելէն կարգ մը հիւանդութիւններ առաջ կուգան, Բաղաքապետութիւնը ծանոյց պէտք եղած տեղերը, արգիլել միտիաի և սթիրտիաի վաճառումը։

*** Պատկանեալ պաշտօնարանը գրեց ոստիկանական նախարարութեան չատ յանձնարակի կերպով քննել բանտերը, բանտարկեալներու առողջութեան ու հանգստութեան հոգ տանիլ, հիւանդութիւններէ զերծ մնալու միջոցներ ձեռք առնել, կեդր. Բանտի հիւանդանոցը կարգաւորել առողջապահական պայմաններով, և Բերայի հիւանդանոցին մէջ ալ առողջապահական միջոցներու աւելի հոգ տարուելով հականեխութիւններ և նախազգուշութիւններ կատարուին։ Բաղաքապետութեան առողջապահական յանձնաժողովին Բ. Նախագահ Ֆէրիտ Բասիմ փաշա և անդամներէն Ֆէրիտ Ֆէյզի փաշա բժիշկներու ընկերակցութեամբ քննեցին ոստիկանութեան արգելարանը և կեդր. Բանտը ու կարգ մը առողջապահական հրահանգներ տուին։ Կեդր. Բանտին հիւանդանոցին բարեկարգութեան համար ոստիկանութեան նախարարութիւնը նոյն բանտին բժշկապետ կարգեց իր բժիշկներէն Նիքօլաքի Բարաչքիլիատիս էֆ.ն։

*** Բ. Դրան կողմէ հեռագրուեցաւ Հիճազի կուսակալութեան, որպէս զի միւս ուխտաւորներէն անջատ կերպով չոգենաւ դրուին Ռուսիացի ուխտաւորները, քանի որ անոնք ուղղակի իրենց երկիրները պիտի ղրկուին։

ԿԱՅՍ. ՀՈԳԱՏՈՒԹԻՒՆ. — Պէշիկթաշի հրդեհը. — Շաբաթ գիշեր արկածով հրդեհ ծագեցաւ Պէշիկթաշ, Ենի Մահալլէ և Վեհ. Սուլթանին Բ. քարտուղար և Սենեկապետ Իզզէթ փաշայի ապարանքը ամբողջովին հրոյ ճարակ եղաւ և Ն. Վսեմութեան ընտանիքը հազիւ կրցաւ ազատուիլ։ Վեհ. Սուլթանը իմանալով, բարեհաճեցաւ մասնաւոր պաշտօնատարներու միջոցաւ իր ցաւակցութիւնները յայտնել և հրամայել որ Նշան Թաշի կողմը մասնաւոր ապարանք յարդարուի Իզզէթ փաշայի համար։ Ն. Վսեմութիւն Կայս. Պալատ երթալով իր սրտագին երախտագիտութիւնները յայտնեց։

ՄԱՀ. — Աստուած երկար կեանք պարգեւէ մեր Վեհ. Սուլթանին։ Երջանկայիշատակ Էօմէր Սուլթանի զաւակը Ահմէտ Պէտրէտտին պէյ, ժամանակէ մը ի վեր ենթակայ եղած հիւանդութենէն չի կրնալով ապաքինիլ ուրբաթ գիշեր մեռաւ։ Կայս. Իրատէի մը համաձայն անոր մարմինը ամփոփուեցաւ Ենի Ճամիի մօտակայ դամբարանին մասնաւոր գերեզմանին մէջ։

ՊՈՒԼԿԱՐ ԱՒԱԶԱԿՆԵՐԸ. — Մանասթըրէ հեռագրուեցաւ ժեռնեաս պաշտօնարանին թէ Պուլկար հայակաւոր աւազակապետներէն Տիմքօ պահուրտած ըլլալով Նօչպուլ գիւղին մէջ, զինուորներ ղրկուեցան և յիշեալ աւազակը մեռած ձեռք անցուեցաւ։

ՑԱՆՋՆԱԺՈՂՈՎ. — Կայս. Իրատէ մը հրամայեց յանձնաժողով մը կազմել բաժանումը կատարելու և սեճետները պատրաստելու համար Գուրպաղըլը տեղը, Ուլու Սօլուքի գետին, որուն վրայ այժմ առանց արտօնութեան տուներ շինուած են։

ՆՈՐ ԿԱԼՈՒԱԾԱՀԱՄԱՐ մը պիտի կատարուի ամբողջ Պիթլիսի նահանգին մէջ և կալուածատուրքի գնահատութիւնները ըստ այնմ պիտի կատարուին։

ԱՍՏՈՒԱԾԱՅԱՅՏՆՈՒԹԵԱՆ ՏՕՆԸ. — Այջի օր կատարուեցաւ աստուածայայտնութեան այսինքն Ջրօրհնէքի ու խաչը ջուրը ձգելու արարողութիւնները աւանդական սովորութեան համաձայն։ Գումգաբուի, Ենիգաբուի, Գատրգիւղի, Օրթագիւղի, Բերայի և ուրիշ Թաղերու յոյն եկեղեցիներէն հանդիսաւոր թափօրով խաչը ծով տարուեցաւ և ջուրը նետուեցաւ։ Ֆէնէրի Պատրիարքարանին մէջ Տ. Եոաքիմ Պատրիարք պատարագեց, որուն ներկայ էին բազմաթիւ երեւելիներ։ Ռուսական, հելլէն, ռումէն, սերպ և Բարատաղի դեսպանատուններուն մէջ ալ կրօնական արարողութիւններ կատարուեցան։

ԴԱՏԱՍՏԱՆԻ ենթարկուեցան Տիարպէքիրի Ջերմիկ գաւառակին Նաիպ և Նախագահ ատեանին Նախագահ Ճէմալէտտին էֆ. որ ապօրինի ձերբակալութիւններ կատարած է։ Դատաստանի ենթարկուեցան նաև Աճէլվանի (Պէյրութ) Նաիպ և Նախագահ ատեանին Նախագահ Սաիտ ու հարցաքննիչ անդամ Ապտուրրահման, հարցաքննիչի օգնական Սայիտ, ընդհ. դատախազի օգնականի փոխանորդ Ռաֆայէլ էֆէնտիները, ապօրինի ընթացքի մէջ գըտնուած ըլլալնուն համար։

ՀԱՇՈՒԱԿԱԼՈՒԹԵԱՆՑ ԱՏԵԱՆԻՆ ընդհ. դատախազ Ճէմալ պէյ որ հիւանդ էր ապաքինեցաւ։

ՍԷԼԱՆԻԿ-ՊՈԼԻՍ միացման երկաթուղիի գիծին վրայ ուղղակի կառախումբերուն թիւը որ այժմ երեք է, պիտի աւելցուի 4ի. առաջին կառաջին կառախումբը հաւանաբար պիտի մեկնի առաջիկայ կիրակի օր։ Միւս կողմէ Սէլանիկ-Տէտէաղաճ ժամանգիծին վրայ կառախումբերուն սրընթացութիւնն ալ պիտի աւելցուի։

ԹՈՇԱԿ. — Սէլանիկի առեւտ. դատարանին անդամ հանգուցեալ Պօղոս էֆ.ի ընտանիքին 308 ղրուշի ամսաթոշակ յատկացուեցաւ։

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՊԷՇԻԿԹԱՇԻ ՀՐԴԵՀԸ. — Ուրբաթ գիշեր ժամը $3^1/_2$ին արկածով հրդեհ ծագեցաւ Պէշիկթաշ, Ենի մահալլէ, Վեհ. Սուլթանին սենեկապետ և Բ. քարտուղար Իզզէթ փաշայի քարուկիր ապարանքին վերնայարկէն։ Բոցերը յանկարծական կերպով ծագեցան վերնայարկէն և անմիջապէս անօրինակ արագութեամբ տարածուեցան ապարանքին բոլոր մասերը, հակառակ գերմարդկային ջանքերու։ Տնեցիները հազիւ կրցան ինքզինքնին ազատել։ Կ'ըսուի թէ բոցերուն արագ տարածման նպաստած են չէնքին ամէն կողմը հաստատուած ելեկտրական լամբարները և վառարանները, ապա թէ ոչ կարելի պիտի ըլլար գոնէ մասամբ ազատել Թանկագին իրերն ու գորգերը։ Բարեբաղդաբար կեանքի վնաս չկայ։ Հրդեհը յետոյ անցաւ հազարապետ Էօմէր պէյի տունը անկից ալ ծանօթ սեղանաւոր Յակոբ էֆ. Ալճեանի և Ստեփան էֆ.ի բնակարանները որոնք ևս ամբողջովին այրեցան։ Հրդեհին միջոցին Սպարապետ Րիզա փաշայի ապարանքն ալ բոցերուն սպառնալիքին ենթակայ եղաւ։ Սակայն տանիքներուն վրայ մարդիկ հանուեցան, կապերտներ, գորգեր փռուեցան և Ներսէն ալ արգելիչ միջոցներ ձեռք առնուեցան, որով կարելի եղաւ արգիլել անոր հրկիզումը։ Վեհ. Սուլթանը իմանալով բարեհաճեցաւ թիկնապահներ ղրկել և իր Կայս. Բաբեները հաղորդել տալով Իզզէթ փաշայի, հրամայեց նաև որ հրդեհը արգիլելու և սպարապետ Րիզա փաշայի ապարանքը ազատելու համար ամէն ջանք գործադրուի։ Հրդեհին վայրը փութացած էին նաև Բաղաքապետ Րէշիտ փաշա, կայս. աւագ թիկնապահ և Բ. զօրաբաժնին հրամատար Շէվքէթ փաշա, Բերայի կառավարիչ Համտի պէյ, Մաքսային Խորհուրդին նախագահ Սիւրէյյա պէյ, Պէշիկթաշի ոստիկանապետ Վասըֆ փաշա, ոստիկանութեան նախարարութեան օգնական Ահմէտ Բաղըչ պէյ, հրշէջ զօրաց հրամանատար Զէկիներ փաշա, և բազմաթիւ զինուորական և քաղաքային պաշտօնատարներ։ Հրդեհին ծագման լուրը առնուելուն պէս, բոլոր հրշէջ զօրագունդերը և անկանոն ջրհանները փութացին, և գերմարդկային ջանքերով սանձ դրին բոցերուն, հակառակ այս պահուն փչող անձնդատ հովին ու մօտակայ փայտաշէն տուներուն մերթ ընդ մերթ բռնկելուն։ Սպարապետ Րիզա փաշա առջի օր ոչխարներ մատաղ ըրաւ իր ապարանքին առջեւ և բաժնեց ջրհանկիրներուն և աղքատներուն։

ԴԱՏԱՊԱՐՏՈՒԹԻՒՆ. — Սկիւտարի նախնական ատեանը վեց ամիս բանտարկութեան դատապարտեց Դանիէլ անուն անձը որ Մաքրուգիւղի կնոջ մասին կեղծ մուրհակ պատրաստած էր։

ԱԴԱՄԱՆԴ ՄԱՏՆԻԻՆ ՑԱԾԱԽՈՐԴԸ. — Խոհարար Մէհմէտ անուն մէկը նախընթաց գիշեր երբ Ղալաթիայէն կ'անցնէր, իրեն մօտեցաւ անծանօթ մը և հարցուց թէ ոսկերիչները ո՞ւր կը գտնուին, քանի որ ադամանդ մատնի մը ունէր ծախելիք երկու ոսկիի։ Մէհմէտ հետաքրքրուեցաւ և տեսնել ուզեց մատնին։ Այս պահուն մօտեցաւ փուռերը աշխատող Նիքօլի անուն մէկը և յաճախորդ եղաւ։ Ասկէց աճուրդ մը գոյացաւ երկուքին միջեւ։ Նիքօլի գնաց դրամ բերելու քանի որ քովը չկար։ Իսկ վաճառորդը համոզեց Մէհմէտը որ ինք առնէ մատնին, և նոյն իսկ եթէ դրամ չունի, ժամացոյցովը փոխէ։ Մարդը հաւանեցաւ, տուաւ ժամացոյցը և առաւ մատնին։ Սակայն քիչ ետք երբ ձեռք ձգած գոհարեղէնը ցոյց տուաւ, հասկցաւ թէ կեղծ քարէ անարժէք բան մըն էր։ Ոստիկանութիւնը գտաւ Նիքօլին, իսկ վաճառորդը կը փնտռուի։

ՄԱՀԱՑՈՒ ԱՐԿԱԾ. — Հիւսն Տըմիթրի չորեքշ օր երբ Թարապիա տան մը կղմինտրները կը շտկէր, վար ինկաւ և գանկը ջախջախուելով քիչ ետք մեռաւ։

ԳՈՂԵՐ. — Թաթավլայի կողմը սիկուրթաճի Տըմիթրիի տունը բնակող Էլէնի անցած գիշեր երբ հիւրերու հետ վերնայարկը ժամանակ կ'անցընէր։ Այս պահուն նշանաւոր գող Քուսքուս Նիքօլի տունը մտաւ, սնտուկը կոտրեց և Էլէնի կարգ մը իրեղէնները չորթելով տարաւ պահեց մօտակայ պարապ տուն մը։ Ոստիկանութիւնը իմանալով, այս գոյքերը տիրոջը յանձնեց։

*** Գողեր մտան Սկիւտար, Բաղլարպաշի ճամբէսի, փարոսներու վարչութեան Տնօրէն Նէչէթ փաշայի ապարանքին մէկ մասին մէջ բնակող իր որդւոյն՝ Պոլսոյ նախագահ ատեանին ընդհ. դատախազութեան օգնականներէն Ահմէտ Թալեաթ պէյի տունը։ Սընտուկը բանալով չորթեցին կարգ մը գոհարեղէններ և արծաթեղէններ, մօտ 100 ոսկիի արժէքով։

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՓԱՐԻԶ 18 Յունվար. — Արտաքին գործոց նախարար Մ. Բիշօն այսօր ընդունեց Անգլիոյ վարչապետ Սըր Պէնըրմէնը որ հոնկէց կ'անցնէր Լոնտոն երթալու համար։ Երկու պետական մարդիկ խիստ մտերմօրէն տեսակցեցան։

— Վարչապետ Մ. Քլէմանսօ այս առտու երկար խորհրդակցութիւն մը ունեցաւ Արտաքին գործոց, պատերազմական, ծովային և ելմտական նախարարներուն և Մարոքի ֆրանս. դեսպան Մ. Րընօյի հետ։ Այս նիստին մէջ խորհրդակցութիւններ կատարուեցան Ալժէզիրասի պայմանագրին գործադրութեան մասին, սակայն դեռ վերջնական որոշում մը չտրուեցաւ։

— Նախարարաց խորհուրդին այս օրուան նիստին մէջ արտաքին գործոց նախարար Մ. Բիշօն հաշուետուութիւնն ըրաւ իր Սպանիա կատարած ուղեւորութեան և յայտարարեց թէ համաձայնութիւնը կատարեալ է Ֆրանսայի ու Սպանիոյ միջեւ, Ալժէզիրասի պայմանագրին գործադրութեան և քաղաքականութեան մասին։

ՀՌՈՄ. — Իտալական թերթերը ընդհանուր կերպով կ'ըսեն թէ Ֆրանսայի դերը որոշապէս գծուած է, և Ալժէզիրասի միջազգային համաձայնութիւնը խղճմտօրէն պիտի գործադրուի։

ՊԵՏԵՐՍՊՈՒՐԿ. — Նովոյէ Վրէմիա գոհունակութեամբ կ'արձանագրէ այն զրոյցը թէ Ֆրանսայի Արտաքին գործոց նախկին նախարար Մ. Տէլքասէ Պետերսպուրկի դեսպան պիտի ըլլայ Մ. Պոմբարի տեղ։

— Զօրավար Սթէօսէլ բողոքեց Զարին մօտ վինքը դատող դատարանին միակողմանիութեան դէմ։ Զարը պաշտօն յանձնեց իր թիկնապահ Մ. Սթրիւքօվի դատավարութեանց ներկայ գըտնուիլ։ Այսօրուան նիստին մէջ վկայութիւններ աւելի նպաստաւոր են Զօր. Սթէօսէլի։

— Ռուս պետական պանքան իր զեղչի սակը իջեցուց 3 ամսուան թուղթերու համար 100ին 7ի, 6 ամսուան համար 100ին 8ի և 9 ամսուան համար 100ին $8^1/_2$ի։

— Կը հաստատուի թէ Արտաքին գործոց Նախարարութեան խորհրդական անուանուեցաւ Լահէյի դեսպան Մ. Չարիքովը։

ՊԵՐԼԻՆ. — Արքայական դղեակի մէջ այսօր տօնուեցաւ թագադրութեան և Սեւ Արծիւ պատուանշանին հանդէսները։ Հացկերոյթ մը տրուեցաւ այդ պատուանշանը ունեցողներուն։ Պոլսոյ գերման դեսպան Պ. Մարշալ ալ ներկայ էր։

— Գերման Օրիանդ Պանքի կողմէ Թէհրանի մէջ պարսիկ-գերման պանքային հաստատութիւնը յետաձգուեցաւ ելմտական միւս հաստատութեանց մասնակցելուն սպասելու համար։

— Բրուսիոյ երեսփ. ժողովը վաւերացուց արեւմտեան Բրուսիոյ նահանգներուն մէջ գերման տարրը զօրացնելու ծրագիրը։

— Երեսփ. ժողովը վերջնապէս ընդունեց Բոլոնիական ծրագիրը։

— Մեծ ուշադրութիւն կը գրաւեն Աւստրիոյ նախկին վարչապետ կոմս Թունի տուած այցելութիւնները Վիլհէլմ կայսեր և վարչապետ Պիւլովի։ Այս տեսակցութեանց նպատակը քաղաքական կը կարծուի։

ՓԱՐԻԶ. — Գիտութեանց Ակադեմիային այսօրուան նիստին մէջ, Իտալիոյ ելմտական նախորդ նախարար Մ. Լուծաթթի բանախօսութիւն մը արտասանելով ըսաւ թէ այժմ յարմար ժամանակն է դրամական միջազգային համաժողով մը գումարելու։

— Մամուլը կը ծանուցանէ թէ Ֆրանսայի եպիսկոպոսներուն լիանիստ գումարումը տեղի պիտի ունենայ փետր. 20ին։ Այս նիստին յայտագիրը որ պապին ղրկուած է վաւերացնելու համար, մօտերս Փարիզ կը հասնի։

ԼՈՆՏՈՆ. — Թօքիոյէն հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ խորհրդարանին ներկայացուելիք ելմտացոյցը կը հերքէ այն զրոյցները թէ մեծամեծ սպառազինութիւններ պիտի ըլլան Ճափոնի մէջ։ Պատերազմական և նաւային ելմտացոյցը 1907ին վրայ փոքր յաւելում մը միայն կը ցուցնէն։

ՆԻՒ-ԵՈՐՔ. — Ընդհ. դատախազը խնդրեց որ Տիկին Իվլին Թօյի վկայութիւնը դռնփակ լսուի։

ՎԻԵՆՆԱ. — Թօսքանայի մեծ-դուքսը մեռաւ և այս պատճառաւ յետաձգուեցան Աւստրիոյ արքունիքին մէջ տրուելիք պարահանդէսները, Սիրժ մեծ դուքսին այցելութեան առթիւ։ Թօսքանայի մեծ-դքսութեան գահաժառանգը որ պիտի յաջորդէր հօրը, այդ տիտղոսէն հրաժարեցաւ, որպէս զի գգուշացնէ Իտալիոյ հետ Աւստրիոյ դըժուարութիւնները։ Հեռագիր մը ուղղուեցաւ կոմսուհի Մոնթէնէօզոյի թէ իր հայրը Թօսքանայի մեծ-դուքսը մեռած է։ Այս հեռագիրը վերադարձուեցաւ հետեւեալ մակագրութիւնով. «կոմսուհի Մոնթէնեօզօ անծանօթ է»։ Տիկին Թօզէլլի անունով ղրկուած հեռագիր մըն ալ վերադարձաւ, որովհետեւ Տիկինը մեկնած էր գեղարուեստական պտոյտի մը համար։

ՀՌՈՄ. — Պապը յայտարարեց թէ Լէոն ԺԳ. պապին մնացորդները Լաթրանի Ս. Յովհաննէս եկեղեցին փոխադրուիլը իր կենդանութեանը տեղի չպիտի ունենայ։

ԿՈԹԱ. — Սաքս-Քօպուրկ Կօթայի դուքսին կինը աղջիկ զաւակ մը ծնաւ։

ԼՈՆՏՈՆ. — Րիօ-Եանէյրոյէ կը հեռագրուի թէ Պրազիլիոյ խառնվէի հրապարակը ամուր է, Միացեալ նահանգաց հաշւոյն եղած մեծ գնումներու հետեւանքով։

ՀԱՄՊՈՒՐԿ. — Ասեան Վօէրման շոգենաւը որ արեւմտեան Ափրիկէ կ'երթար, ընկղմեցաւ։ Մարդիկը ազատուեցան։

ՍԱՆԹԻԱԿՕ (Զիլի). — Թէմուքօյի (Զիլի) մէջ մեծ հրդեհ մը ծագեցաւ և այրեցան 30 թաղեր։ 30 հոգի մեռաւ և չատեր վիրաւորուեցան։ Վնասները քանի մը միլիոն ֆրանքի կը համին։

ՊԻԻՍԷԼ. — Կուատէնեոնի Պելժիական հանքերուն մէջ պայթում մը առաջ եկաւ արկածով։ 10 հոգի մեռան և 5 հոգի վիրաւորուեցան։

ԱՋԻ. — Սամաթիոյ Ս. Գէորգ Եկեղեցւոյ վաքֆէն, Լանկա Բեաթիւլ Գասըմ Թաղ, Սեփէթճի փողոց 20 թիւերուք յարկ քարուկիր տունը՝ որ չորս սենեակ և մէկ քէօշկ և ջրհոր մը կը պարունակէ, ասկէ առաջ Ս. Եկեղեցւոյն կողմանէ աճուրդի դրուած ըլլալով 155 օսմ. ոսկի գին գտած է։ Գնել փափաքողը կը հրաւիրուին ներկայանալ Թաղ. Խորհրդարանս ամեն առաւօտ՝ մինչեւ Յնվր. 13 կիրակի ժամը 3էն 6 և հարիւրին հինգ յաւելումով։

30 Դեկտ. 1907

Սամաթիա

ԵՐԿՐԱԳՈՐԾԱԿԱՆ ՊԱՆՔԱՅԻ ՎԻՃԱԿԱՀԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

Երկրագործական Պանքայի 1908 Յունվար 5ի վիճակահանութենէն շահող թիւերը.

94273	թիւը շահած է		300,000	ղրուշ
126995	»	»	100,000	»
51148	»	»	50,000	»
11340	»	»	20,000	»
47521	»	»	10,000	»
50864	»	»	»	»
102497	»	»	»	»
103311	»	»	»	»
156862	»	»	»	»
167481	»	»	»	»

5000 ղրուշ շահող թիւերը. —

25168 37334 52309 69427 86794
122307 146044 150537 157041 174393

2000 ղրուշ շահող թիւերը. —

3010 3869 5068 22245 24408 46765
49077 56894 87212 88145 88609
114507 135628 144477 144774 148873
151147 151426 158626 169325

ՍԱԿԱՐԱՆ

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆ

5/18 Յունուար 1908

ՕՍՄ. ՄԻԱՑԵԱԼ ՓՈԽԱՌՈՒԹԻՒՆ

Երէկ առաւօտ բացուեցաւ	Օ.Ո.	104.16
Երէկ իրիկուն գոցուեցաւ	»	104 $29^1/_2$
Երէկուան էն բարձր գինը	»	104 $35^1/_2$
» էն վար գինը	»	104 $15^1/_2$

ՌՈՒՄԷԼԻԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

Երէկ առաւօտ բացուեցաւ	ֆր.	168 25
Երէկ իրիկուն գոցուեցաւ	»	170 50
Երէկուան էն բարձր գինը	»	171.—
» էն վար գինը	»	168 —

Միթիլիի Պանքա		5.—
Սելանիկի »	ֆր.	135 50
Թարասու Բրէվիլէժիէ	ֆր.	35 —
» Օրտինէռ	»	29 50
Շիրքէթը Խայրիէ	Օ.Ո.	43 —
Շիրքէթը Խայրիէի Համիտիէ	Օ.Ո.	4.45
Թրամվայի բաժնեթուղթ	»	8 60
Ժիւփասանս Թրամվայ	»	4 27
» պարտաթուղթ	ֆր.	468 —
Տէրքոսի Ջուրի ընկ.	»	320.—
Անատօլ. Երկ. բաժնեթ.	Ա.Ո.	16 10
Իզմիրի քարափ	»	592 —
Օսմ. Ապահով. Ընկ.	Օ.Ո.	4.12
Քարափ Կ. Պոլսոյ	ֆր.	425.—
Թրանսվալ		47 —

ԾՈՒԽԱԿԱՆ ԹՈՒՂԹԵՐ

Ծխախոտ փոխառութիւն	ֆր.	237.50
Պանք Նաց. Կրէտ.	»	411.—
» » » նոր	Օ.Ո.	3 95
Լաւրիոն	ֆր.	65 —

ԴՐԱՄՆԵՐՈՒ ԸՆԹԱՑՔԸ

Օսմ. ոսկին 100 ղշ.էն	ղշ. փր.
Ֆրանսական ոսկի	87.12
Անգլիական ոսկի	110 02
Բոլ	91 30
Մէճիտիյէ արծաթ	108.05
» քառորդ	108.05
» մանրուք	105.10
Մէթալիք	99.20
Պէշլիք	103.20
Ռուսլի Թղթադրամ	8.71
Քրիմից	50.—

ՓՈԽԱՆԱԿԱԳԻՐ

Լոնտոնի վրայ չէք	ղրշ.	110.25
Փարիզի » »	ֆր.	$22.71^1/_4$
Վիէննայի » »	քուրոն	21.83
Պէրլինէ » »	մարք	18.53

ՓԱՐԻԶԻ ՍԱԿԱՐԱՆ

17 Յունվար 908

Ֆրանսական Ռանթ 3 %	95 52
Օսմ. միաց. փոխ. 4% բաց.	95.65
» » » գոց.	95.50
Ռումէլիի երկաթուղի ֆր.	172.—
Րէժիի պարտաթուղթ »	434.—
Օսմանեան մաքս »	—.—
Օսմանեան Պանքա »	699.—
Քրէտի Լիոնէ »	1184.—
Փարիզի Պանքա »	1445.—
Իտալական Ռանթ 4% »	—.—
Ռուսական » 5% 1906	95.52
Սպանիակ. արտ. փոխ. 4%	93.60
Պալիա Քարա Այտըն ֆր.	442.—

ԼՈՆՏՈՆԻ ՍԱԿԱՐԱՆ

17 Յունվար 1908

Անգլիական Ռանթ	83.93
Օսմ. Միաց. Փոխ. բաց Գ.Կ.	94.75
» » » գոց. »	95.—
Օսմ. Պանքա	17.63

ՊԵՐԼԻՆԻ ՍԱԿԱՐԱՆ

17 Յունվար 1908

Օսմ. Միաց Փոխ.	95 40
Ռումէլիի երկաթուղի	144 50
Անատոլ. Երկ. Բաժնեթ. 60 %,	—.—

Դրամարան կազմել ուզողները թող կարդան Դ. երես Մարգարեան Պրատան ազդը.

ՅԱՆՁՆԱՌԱՏՈՒՆ ԹԵՐԹՕՆԸ — 21 — — 8 —
ԳՐԵՑ ԹԱՐԳՄԱՆԵՑ
ՔՈՒԷՐ ՑՂՔՈՒՐԹԷԼ Գ. Ա. Ռ. Թ.

Արցունք Խառն Կին

ՄԱՍՆ ԱՌԱՋԻՆ

Գ.

ՅԱՋՈՂԵԼՈՒ ՄԻՋՈՑ ՄԸ

Ջինէն վար ցատկելով, եռասանակ-ները ապաստարին նետեց եւ անմիջապէս քաշուեցաւ իր սենեակը, որուն դուռը կղպեց ետեւէն։ Գրասեղանին առջեւ նստելով եզական աշխատութեան մը սկսաւ։ Մկրատով մը լրագիրին մէջէն բառեր, գիրեր կը կտրէր եւ զանոնք կը փակցնէր նամակի թուղթի մը վրայ, նախադասութիւններ կազմելով։

Շատ համբերութիւն եւ ժամանակ կ'ուզէր այս գործը։ Ժամ մը աշխատութենէ վերջ յաջողած էր կազմել նամակ մը։

Ահա թէ ինչ կ'ըսէր այդ նամակը.

«Տիկին Կոմսուհի տը Ռօչմոր,

«Դուք որ խնդալ կը սիրէք, չատ պիտի զուարճանաք եթէ վաղը ժամը երեքուկէսին Մէնիլի պալատին փեղ-կերէն ներս նայիք։

«Ապացուցանելու համար թէ կատակ մը չէ ըսածս կը հրաւիրեմ ձեզ որ ձեր այն բարեկամներն ալ միասին առնէք որոնք կատակերգական տեսարաններէ կ'ախորժին։ Վստահ եղէք թէ ո՛չ դուք եւ ո՛չ ալ ձեր հրաւիրեալները ժամանակնին պարապը անցուցած պիտի ըլլան։

ՋՈՒԱՐԹՈՒԹԻՒՆԸ ՍԻՐՈՂ ՄԸ»

Նամակին կոչը պարբերութիւնները կը յայտնէին թէ կոմսուհին մօտ գտնուող մէկէ մը չէր բղխեր այդ չարամտութիւնը։ Անտարակոյս նախանձոտ եւ չար գիւղացիի մը գրիչ վերագրէին զայն։ Ժերար կրկին կարդաց նամակը, գոհ կը թուէր։

Իր նամակի թուղթերէն հատ մը առնելով Էլիանի նամակ մը գրեց եւ հակառակ իր զգացումին, կրցաւ գտնել յուզիչ չնչտեր իր սիրոյն վրայ խօսելու համար, գորովի անկեղծ արտայայտութիւններ, մանկամտրդ աղջկան անձկութիւններ փարատելու համար։ Նամակը սա բառերով կը վերջացնէր.

«Վաղը իրիկուն ստիպուած եմ մեկնիլ քանի մը օրուան համար, իմ նոր պաշտօնիս կոչուած եմ։

— Չպիտի ձգէք որ մեկնիմ, Էլիան, առանց ըսելու թէ կը ներէք ինծի եւ դեռ կը սիրէք զիս այնքան որքան ես կը պաշտեմ զձեզ եւ թէ ձեր կամքին է որ կ'ինսէք Աստուծոյ առջեւ։ Չպիտի ձգէք որ հեռու տանիմ սոսկալի տարակոյս մը որ կը չարչարէ ամբողջ էութիւնս։

«Վաղը, ժամը երեքին ձեզի պիտի սպասեմ Մէնիլի պալատին մէջ։ Պիտի գա՞ք. այնպէս չէ։»

Երկու նամակներն ալ ծալլեց, ծրարներու դրաւ եւ դուրս ելաւ։ Թէեւ երեկոյ էր սակայն կը յուսար մութը կոխելէն առաջ գիւղ հասնիլ։ Էլիանի նամակը սովորական տեղը պիտի զետեղէր։ Նոյն իրիկունը խօսք նէ պիտի ստանար իր նամակը եւ կամ առտուն կանուխ իր սովորական պտոյտին առտեն։ Ամէն պարագայի մէջ ժամանակ պիտի ունենար ժամադրութեան գալու, որովհետեւ վստահ էր թէ պիտի գար։ Կը մնար անանուն նամակը։

Ժերար մտածեց թէ լաւագոյն միջոցը այնպիսի մէկը գտնելն էր որ զինքը չճանչնար եւ որ նամակը պիտի տանէր դղեակ, միմիայն կոմսուհիին յանձնելու պայմանաւ։ Հիւղ գիւղակին մօտեցած ատեն, տասնըհինգ տարեկան պատանի մը դիմացը ելաւ որ յարգանքով բարեւեց զինքը։

— Բարի երեկոյ, պարոն փոխանորդ։

Զարմացաւ իր ճանչցուելուն, մանաւանդ այս պահուս ուր վերջալոյսի վերջին ցոլքերը կը պլպլային միայն եւ ամէն իր թանձր չուքով մը ծածկուած էր։

— Զիս կը ճանչնա՞ս, տղաս, երիտասարդը կանգ առաւ ու ձեռքը բռնած էր իւղոտ բարձր գլխարկը, պատասխանեց։

— Այո, պարոն, դուք Գ. Պլէզի տը Սէնօզանն էք. հարցաքննիչ դատաւորի փոխանորդը։ Ես ալ ժուանեիի բարապանին քով երրորդ գրագիր ըլլալով, յաճախ առիթը ունեցած եմ զձեզ դատարանին մէջ տեսնելու։

Ժերար ուշի ուշով զննեց այս գրագիրը։ Տժգոյն դէմք մը ունէր արեւէն խանձած եւ ծաներով ծակծկած։ Աչքերը զօր կոպերը գրեթէ բոլորովին գոցած էին, այնքան տժգոյն կապոյտ գոյն մը ունէին որ բիբը կը չփոթուէր սպիտակ մասին հետ։ Կոյրի աչքեր ուր անկարելի էր ոեւէ յուզում նշմարել։ Ժերար քանիցս այս հակակրական դէմքը նշմարած էր դատարանին սրահներուն մէջ։

— Այո, կը յիշեմ... Ի՞նչ կ'ընես հոս։

— Իմ ծննդավայրս է, պարոն, երկու-երեք օր հոս անցընելու եկայ արձակուրդով, եւ այս առիթով ուրիշ գործեր ալ կ'ընեմ։

— Ի՞նչ գործեր։

— Ո՛չ. իմ հաշուոյս չէ, վրայ բերաւ անմիջապէս երիտասարդը, մոռնալով որ դատաւորի մը դիմաց կը գտնուէր, միայն դրամ ունեցող մէկ քանի մարդիկ դրամի պէտք ունեցող գիւղացիներուն հետ յարաբերութեան կը դնեմ։

(Շարունակելի)

ԱՄԷՆ ԱՆՈՆՔ

որոնք կ'ուզեն աղքատիկ վարժարան մը օժտել, կամ կաղանդի առթիւ օգտակար նուէր մը տալ իրենց զաւկին եւ կամ իրենց ընտանեկան սալոնն ու գրասենեակը զարդարել, թող փութան գնել

ՀԱՅԵՐԷՆ ԵՐԿՐԱԳՈՒՆՏԸ

պատրաստուած կարող աշխարհագէտներու կողմէ եւ վաւերացուած Հանր. Կրթութեան Նախարարութենէն։ Տպագրութիւնը մաքուր, չինուածքը հաստատուն եւ բովանդակութիւնը ճոխ է, Նմանը ցարդ չկար Պոլսոյ եւ գաւառներու մէջ. դուրսէն բերուածներն ալ չափազանց սուղ էին։ Այս Հայերէն Երկրագունտին (globe) գինն է շրջանակով 85, առանց շրջանակի 65 դրշ. Գաւառները կը ղրկուին — տուփով — 15 դրշ. ծախքով։

Դիմել, միակ կեդրոնատեղին՝ Պապը Ալի ճատտէսի, Թիւ 56, Ցովհ. էֆ. Ագնուռրի «Օսմանլը» Գրատունը։

ԱՓՐՈԴԻՏԵԱՆ ԱԽՏԵՐՈՒ
ՄԱՍՆԱԳԷՏ
ՏՈՔԹ. Խ. ՓԱՓԱԶԵԱՆ

Կատարեալ ձեռնհասութեամբ կը դարմանէ հին եւ նոր ջերմամիզութիւնը եւ առնչմէ ծագում առած դժուարամիզութիւնը. իսկ Գաղղիական ախտը, փոխանակ ներսէն դեղեր տալով ստամոքսը եւ աղիքները խաթարելու, բստ նոր գրութեան լաւագոյն միջոցին դիմելով կը բուժէ։

Հիւանդ կ'ընդունի ամէն օր, բաց ի Կիրակիէ, ժամը 3—11, Պաղչէ-գաբու, չաքարավաճառ Հաճի Պէքիրի դիմացը, սեղանաւորին վերնայարկը, Թիւ 19 դարմանատան մէջ։

Կարօտ հիւանդները ձրիաբար կը դարմանուին։ 50—9

ԽՆԱՅՈՂԱԿԱՆ ՄՆՏՈՒԿ
ՎԻՆԸՐ ՊԱՆՔ-ՖԵՐԱՅՆ

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂ

Դրամագլուխ 130 միլիոն քուրոն, ամբողջովին վճարուած
Պահեստի գումար 37,300,000 քուրոնի չափ։

ԳԼԽԱՒՈՐ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

Վճարումները ոսկեդրամ ըլլալու են։ Ցիսուն դրշ.էն վար վճարում չընդունուիր։

Վիեներ Պանք-Ֆերայն այսօր հարիւրին 3½ տոկոս կը վճարէ 1000 ոսկիէն վար գումարներու համար, իսկ անկէ աւելի գումարներու համար՝ հարիւրին 3։ Սակայն կրնայ տոկոսին սակը իջեցնել կամ աւելցնել տեղական լրագիրներու միջոցաւ 15 օր առաջ խմաց տալէ յետոյ։

100 ոսկիէն վար գումարները կրնան ետ առնուիլ ամէն ատեն։

100 ոսկիէն վեր գումարները կրնան ետ առնուիլ գրաւորապէս ու կանխաւ ըլլալիք ազդարարութենէ մը յետոյ, հետեւեալ կերպով.

3	օր	100-150	ոսկի գումարի համար
6	»	151-200	» »
10	»	201-500	» »
15	»	501-1000	» »
30	»	1001 եւ անկէ վեր	» »

Վիեներ Պանք-Ֆերայն իրեն կը վերապահէ պանքան դրամ ունեցողներուն հաշիւը կարգադրել, ուզուած ատեն վճարելով տեարակին պարունակած գումարը։

Վիեներ Պանք-Ֆերայն խնայողական գումարը պարունակող տետրակ ալ կը յանձնէ անչափահասի անունով, բայց այդ պարագային նշանակուած խնամակալը (վէլի կամ վասի) միայն իրաւունք ունի դրամը քաշելու։

Խնայողական Սնտուկէն զատ, Վիեներ Պանք-Ֆերայն կը զբաղի նաեւ սեւվանաւորական ուրիշ գործառնութիւններով։ 31—50

% 30 ԶԵՂՉ 30 %
ԿԻՆԵՐՈՒ
ԱՂՋԻԿՆԵՐՈՒ
ՄԱՆՉԵՐՈՒ
ՀԱԳՈՒՍՏՆԵՐՈՒՆ ՎՐԱՅ
ՄԵԾ
ՄԻԼԼԷԹ ԽԱՆԻ
ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ
Ղալաթիա, Նոյն խանը, Ա. յարկ
Թիւ 16
ՀԱԳՈՒԵՑԷՔ!!!
ՄԵԾ ՄԻԼԼԷԹ ԽԱՆԻ ՄԷՋ
10

ՄԵԾ ՄԹԵՐԱՆՈՑ
ԳԻՆԻԻ ԵՒ ԶԱՆԱԶԱՆ ԸՄՊԵԼԵԱՑ
Ա. ԱՆԱՍՊԱՍԻԱՏԻՍ

Սիրքեճի Խորասանճեան խան, թիւ 6

Ցիշեալ մթերանոցին մէջ կը ծախուին Քրէք Քիլիսէի ամենաընտիր հին եւ նոր գինիներ, ընտիր քոնեաքներ եւ «վիւլ բագլաչ» կոչուած ամենաընտիր օղիներ։ Վաճառումնք մեծաքանակ եւ փոքրաքանակ, եւ կատարեալ ճշդապահութիւն։ 30—12

ՏՈՔԹՈՐ
Կ. ԱԹԱՆԱՍԵԱՆ
ԲԺԻՇԿ, ՎԻՐԱԲՈՅԺ, ԿՆՈՒՏԱԲՈՅԺ
ԻԶՄԻՐ

ՏՈՔԹՈՐ Կ. ԱԹԱՆԱՍԵԱՆ որ 10 տարիէ ի վեր իբր բժիշկ վիրաբոյժ եւ մանկաբարձ իր յաջողութեամբը գոհ ըրած էր հասարակութիւնը, վերջերս ուղեւորութիւն մը ըրաւ Եւրոպա յատկապէս մօտէն ուսումնասիրելու համար արդի վիրաբուժական գործողութեանց արուեստական (Technique) ամէն մանրամասնութիւնները, եւ յաջորդաբար Եւրոպայի գլխաւոր բժշկական կեդրոններուն՝ ԷՏԻՆՊՈՒՐԿԻ, ԼՈՆՏՈՆԻ, ՓԱՐԻԶԻ ու ՎԻԷՆՆԱՅԻ, հիւանդանոցներուն մէջ ժամանակիս էն նշանաւոր վիրաբոյժներուն կատարած գործողութիւններուն մօտէն հետեւելով՝ ուսումնասիրեց երիկամանց, լեարդի, ստամոքսի ու աղիքներու, մանաւանդ կանանց ներքին գործարաններու, եւ որովայնահատութեամբ (Laparotomie) կատարուած ամէն տեսակ գործողութիւնները, եւ ասոնց համար պէտք եղած գործիքներն ալ հոգալով վերադարձաւ իր բնակավայրն ԻԶՄԻՐ։

Այժմ իր 25 տարիներու հասուն փորձառութեամբը կը դարմանէ ամէն տեսակ հիւանդութիւններ եւ կը կատարէ ամէն տեսակ վիրաբուժական գործողութիւններ մարդկային մարմնոյն որ եւ է մասին վրայ։ Կը տեղաւորէ կոտրած ու խախտած (Քրըք չըքըք) ոսկորները նորագոյն մեթոտներով, կը շտկէ ի ծնէ կամ վերջէն ծռած ձեռքին. ոտքի եւ ողնայարի խեղութիւններ (Ortopedie) Մասնաւորապէս յանձն կ'առնէ դարձեալ կանանց ծննդական գործարանաց հիւանդութիւնները ժամանակիս էն կատարելագործեալ կերպերով։

Ամէն ուրբաթ օր ձրի կը դարմանէ աղքատաց ԱԿԱՆՋԻ, ԲԹԻ եւ ԿՈԿՈՐԴԻ հիւանդութիւնները եւ վիրաբուժական գործողութիւններ կը կատարէ։

Ամէն օր հիւանդ կ'ընդունի իր տունը՝ որ է կայարանին մօտ կամուրջին դիմացի անկիւնը։

Տեղեկութեանց համար դիմել Պալըտեան եղբարց դեղարանը։

Ծանօթութիւն.— Անոնք որ աղէթափութիւն (Ֆըթըք-խասըք) ունին եւ աղիքը տեղը պահելու համար կապ գործածել հարկադրուած են, տպահով գործողութեամբ մը արմատական կերպով կը բուժուին եւ պէտք չեն ունենար այլ եւս կապ գործածելու։ Նոյնպէս ալ թանչք (պասուր, մէմէ) ունեցողներ տպահով գործողութեամբ մը արմատական բուժում կ'ունենան։ 35—50

ՏԻԿԻՆՆԵՐ ՕՐԻՈՐԴՆԵՐ
ԿՈՒԶԷՔ ՓԱՐԻԶԵԱՆ ՆՈՐԱՁԵՒ ՀԱԳՈՒՍՏ

Անգամ մը միայն այցելեցէք համբաւաւոր դերձակուհի

ՏԻԿ. Գ. ԳԻՐԻԱԳՕՓՈՒԼՈՍԻ

որ նոր աշխատանոց մը բացած է, Բերա. Մեծ փողոց Սինկէր տան դէմ, Էպէթ փաշա աբարթըմանին մէջ երրորդ յարկը։

Սուարէի եւ դուրսի զգեստներ թայյէօր ձեւով կը պատրաստուին նոր մօտելներու վրայ, կատարեալ կերպով եւ խիստ զեղչուած գիներով։ 24—11

ԱՊԱՌԻԿ
6 ԱՄԻՍ ՊԱՅՄԱՆԱԺԱՄ ԿԱՄ ԱՆՊԱՅՄԱՆ ԱՊԱՌԻԿ
5000Է ԱՒԵԼԻ ՏԵՍԱԿ ԻՐԵՂԷՆՔ 5000

Տեղական եւ Բարիզի 14 եւ 18 ասաիճան ոսկւոյ վրայ բազմատեսակ զոհարեղէններ, օղ, մատնի, շղթայ, եւ այլն. Նաեւ անուններու սկզբնատառով զոհարազարդ մատանիներ, ոսկի, արծաթ ժամացոյցներ եւ նորաձեւ շղթաներ, առնըմէ զատ ամէն եղանակի յատուկ պատրաստ եւ չափու վրայ զգեստներ, կօշիկներ ու գլխարկներ, արանց, կանանց եւ մանկանց համար։ Նաեւ մուշտակներ վերարկուներ, բազմազան եւ մետաքսէ շրջազգեստի կերպասներ, պատրաստ ճերմակեղէններ նաեւ խասա, ամերիգան, ք. ամա, եւ այլն, եւ զարդի վերաբերեալ պիտոյք, մեքենաներ՝ լուացքի, լուսանկարի, կրամոֆօն, ինչպէս նաեւ կարի (Ծինկէր, Նովման) եւ այլն։

Ունինք նաեւ եւրոպական նուրբ ճաշակով պատրաստուած կահ կարասիք, հիւրանոցի, ննջասենեակի, ճաշարանի եւ խոհանոցի վերաբերեալ ամէն իրեղէնք, ամէն տեսակ վառարաններ, նաեւ բաղնիքի, խոհանոցի եւրոպական չարխուն օճախ եւն.։

Վաճառատունս իր տեսակին մէջ միակն է որ շահած է հանրութեան վստահութիւնը, գնահատուած է նաեւ իր ապրանաց ազնուութիւնը, Նրբութիւնը եւ աժանութիւնը։

ՄԱՍՆԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ ԶԵՂՉ

Կանխիկ գնողին % 5 զեղչ

Շաբաթական եւ ամսական վճարմանց համար հաւաքիչներ մեր պատրաստ են։

Հաճեցէք դիմել ՀԵՐԾԱՅԻ վաճառատուն 50—42

Մեծ Հուկայ, Ոսկերչաց Մեծ Փողոց թիւ 13.

ՆԻՔՕԼԱՔԻ ԲԱՐԱՏՕՐՈՒԼՈՍ
ԶՈՒՏ ՁԻԹԱՒԻՂ
ՍԱՂ ԻՍԿԵԼԷՍԻ, ԹԻՒ 15 ԵՒ 25

Յատկապէս յանձնարարելի են Նիքօլաքի Բարատօրուլոս էֆ.ի ձիթաիւղերը, որք գիտական կանոններու համաձայն կը պատրաստուին, եւ որք լուացուած, թորուած ըլլալով, վնասակար տարրերէ զերծ են։ Ասկէ զատ շատ համեղ եւ անուշ են։ Նիքօլաքի Բարատօրուլոս էֆ. ոչ մէկ ջանք եւ ծախք խնայած է, իր պատրաստած ձիթաիւղերը Լուքսյի իւղէն աւելի լաւ տեսակով եւ աւելի աժանագին ի վաճառ հանելու համար։ Պրուսայի վերջին ցուցահանդէսէն արտասովոր ասաիճանի վկայական ստացած է. Նաեւ 1905ին եւ 1906ին Մարսիլիոյ եւ Նարոլիի մէջ բացուած ուտելեաց եւ ըմպելեաց ցուցահանդէսներէն ոսկի մետալ եւ պատուոյ վկայական ստացած է, եւ 1906ին Բարիզի մէջ բացուած ցուցահանդէսներուն ալ մրցանակի արժանանալով, ոսկի մետալ ստացաւ։ Նիքօլաքի Բարատօրուլոս էֆ.ի պատրաստած ձիթաիւղերուն ընտիր որակն եւ զուտ հանգամանքը նշանաւոր ցուցահանդէսներու քննիչ յանձնախումբերու կողմէ հաստատուած եւ վաւերացուած է, որով հարկ չի մնար այլեւս ուրիշ կերպով ալ հաստատելու։ Միայն թէ կեղծէրէն զգուշանալու համար կը յանձնարարուի որ տուփի կափարիչներուն վրայ «Նիքօլաքի Բարատօրուլոս» կնիքին եւ վերի վաճառանիշին ուշադրութիւն ընծայուի։

Կը գտնուի Պոլսոյ եւ արուարձաններուն մէջ բոլոր մեծ նպարավաճառներուն քով. գին՝ օխան 8 ղրուշ։ 10—5

ՏԻՕՅՉԷ Օ ՐԻԱՆԹ ՊԱՆՔ
ԱԼԷՄԱՆ ԱՆՕՆԻՄ ԳՈՒՄՊԱՆԵԱՍԸ

Սէրմայէսի 16,000,000 մարք (20,000,000 ֆրանք)

ՊԵՐԼԻՆ, ՏԵՐՍԱԱՏԷԹ, ՊՐՈՒՍԱ, ԻՍԿԷՆՏԷՐԻՅԷ, ԳԱՀԻՐԷ, ՀԱՄՊՈՒՐ

Տէր-աառէթ Ալէման գօնսօլաթօսընտա մուգայյէտ (1906 Ցնվ. 31տէ)

Տրէզտէն Պանգ. Ա. Շաֆհաուզէնշէր Պանքֆերայն վէ Նացիօնալ Պանգ ֆիւր Տէօյչլանտ թարաֆընտան մուէսսէս

ՄԵՐՔԵԶԸ ԻՍՏԱՆՊՕԼ ԳԱԼԱԹԱՏԱ ՎՕՅՎՕՏԱ ՃԱՏՏԷՍԻՆՏԷ ՅԱԿՕՊԵԱՆ ԽԱՆ. ՍԹԱՆՊՕԼ ՇՈՒՊԷՍԻ ՔԻԼԻՐՃՃԱՏԷ ԽԱՆ.

Գասա սաաթը հէր կիւն ալաֆր. սաաթ 9½տան 4է գատար
Ճումա կիւնլէրի « 9½տան 1է գատար

Մէվտուաթ պանգանըն թասարրուֆ գասասը տախի օլուպ, պու գասայա պարա թէվտի իտէնլէրէ 1000 լիրայա գատար օլան մէպալիղ իչիւն $3\frac{1}{2}$ %, 1000 լիրատան զիյատէ մէպալիղ իչիւն 3% ֆայիզ իթա էտիլիր.

Պունտան պէրապեր, պանգա քէյֆիյէթի էվվէլճէ մահալի կազէթալարլա իլան իթտիրմէք շարթը իլէ ֆայիզին միգտարընը թէպտիլ վէ եա թէնզիլ իթմէք սէլահիյէթինի մուհաֆազա էյլէր։ Թէվտի իտիլէն մէպլաղտան 200 լիրայա գատար օլան մէպալիղ իսթէնիլտիկի զէման կէրի ալընապիլիր։ 200տէն 1000 լիրայա գատար օլան մէպալիղի կէրի ալմագ իչիւն 8 կիւն էվվէլ, 1000 լիրայը միւթէճավիզ աքչէյի իսթիրտատ իչիւն տէ 30 կիւն էվվէլ պանգայա խապարը քէյֆիյէթ իթմէք իճապ իտէր։

Մէվքիւր պանգա՝ Գալաթա Պօրսասը իլէ էննէպի պօրսալարընտա մուամէլէ սըրարընտա տախի չէրաիթը միւթէտիլէ իլէ գապուլ էյլէտիկի կիւպի, վէտաթէթիյէ իշթիրա իտիլէն թահվիլաթըն էմրը մուհաֆազասը իչին այրըճա իւճրէթ ալմազ։ Պանգա Պէյօղլունտա, Թրամվայ ճատտէսինտէ 407 Նումէրօլը պինատա պէյնէ պիր շուպէ քիւշատ իթմիշ տիր։

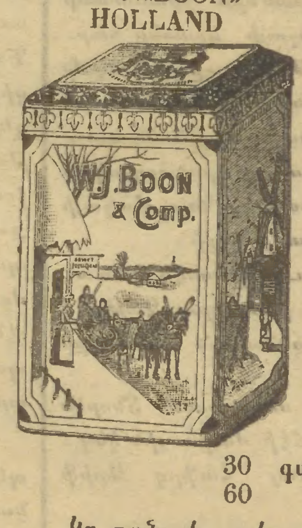

Cacao «BOON» HOLLAND

ՊՈՒՆ եւ Ընկ.եան պատրաստած փոշիացեալ ԱՆԽԱՌՆ ԱԼ քաքաօն բովանդակ Եւրոպիոյ մէջ մեծ յարգ գտած է բաց ի ունեցած օգտակար յատկութիւններէն նաեւ իր ամենադիւրին պատրաստութեամբ։

ՊՈՒՆ, քաքաօն սուրճի ու թէյի գործածութեամբ ջղային ու ստամոքսային կարգ մը անհանգստութեանց ենթարկուելու անպատեհութենէն զերծ պահող ու միեւնոյն ատեն կազդուրիչ, անուցանիչ եւ խիստ քաղցրահամ խմելիք մըն է, գործածելի ամէն եղանակի ու ամէն առթիւ։

Դիւրին պատրաստութիւն.— Մէկ թէյի գաւաթի մէջ 2—3 արծաթ դգալ շաքարի ու մէկ դգալ քաքաօի խառնուրդին վրայ եռացեալ ջուր կամ տաք կաթ լեցնել ու խառնել, եւ ահա՛ պատրաստ կ'ըլլայ խմուելու։

30	գաւաթ	պատրաստուելիք	տուփը 5	դահեկան
60	»	»	» 9	»

Կը գտնուի, գլխաւոր դեղարանները, դեղի մթերանոցները, շաքարեղինաց ու նպարեղինաց վաճառատունները։

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ
ՖՆՏՔԼԵԱՆ ԽԱՆ
Կ. ՊՈԼԻՍ

25—12

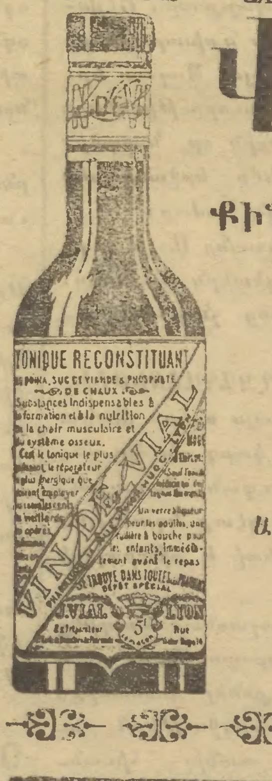

ՎԻԱԼԻ ԳԻՆԻ
VIN DE VIAL

ՔԻՆԱ
ՄՍԻ ՀԻՒԹ
ԼԱՔԹՕՖՕՍՖԱԹ ՏԸ ՇՕ
ԱՄԵՆԷՆ ԶՕՐԱՒՈՐ
ՈՅԺԻ ԴԵՂԸ
ԱՆՀՐԱԺԵՇՏ Է
ԱՆԱՐԻՒՆՆԵՐՈՒՆ, ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵՆԷ ՆՈՐ ԵԼԼՈՂՆԵՐՈՒՆ ԿԻՆԵՐՈՒՆ, ՏՂՈՑ ԵՒ ԾԵՐԵՐՈՒՆ
ՎԻԱԼ ԵՂԲԱՐՔ դեղագործ ի Լիօն
36, Բլաս Պէլ-Լըգուռ, 36

Կը ծախուի ամէն դեղարաններու եւ մթերանոցներու մէջ

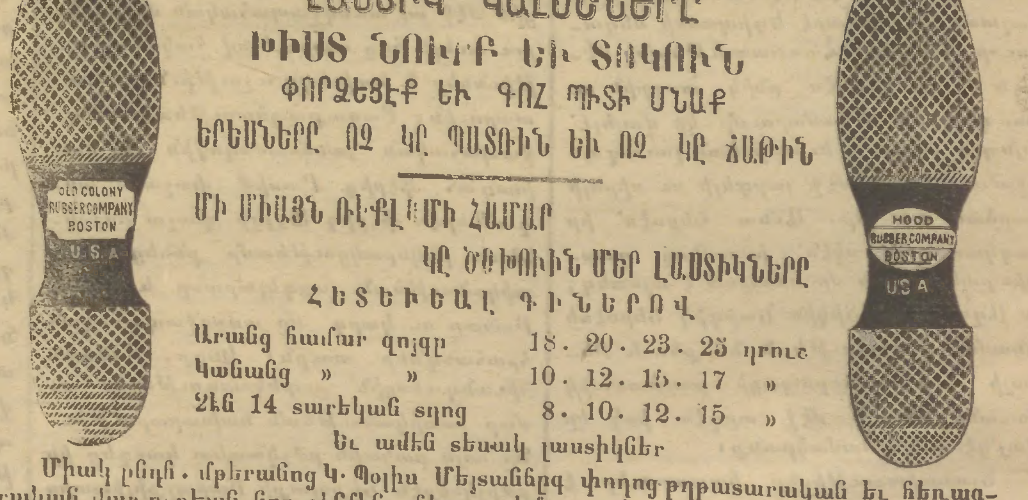

ՊՕՍԹՕՆ "ՀՈՒՏ„Ի
ԼԱՍՏԻԿ ԿԱԼՕՇՆԵՐԸ
ԽԻՍՏ ՆՈՒՐԲ ԵՒ ՏՈԿՈՒՆ
ՓՈՐՁԵՑԷՔ ԵՒ ԳՈՀ ՊԻՏԻ ՄՆԱՔ
ԵՐԵՍՆԵՐԸ ՈՉ ԿԸ ՊԱՏՌԻՆ ԵՒ ՈՉ ԿԸ ՃԱԹԻՆ

ՄԻ ՄԻԱՅՆ ՌԷՔԼԱՄԻ ՀԱՄԱՐ
ԿԸ ԾԱԽՈՒԻՆ ՄԵՐ ԼԱՍՏԻԿՆԵՐԸ
ՀԵՏԵՒԵԱԼ ԳԻՆԵՐՈՎ

Արանց համար զոյգը	18.	20.	23.	25	ղրուշ
Կանանց » »	10.	12.	15.	17	»
Մինչեւ 14 տարեկան տղոց	8.	10.	12.	15	»

Եւ ամէն տեսակ լաստիկներ

Միակ ընդհ. ներկայացուցիչ Կ. Պոլիս Մեյտանճըգ փողոց բղբատարական եւ ճեռագրական վարչութեան նոր շէնքին ճիշդ դիմացը թիւ 14 ուր թէ մեծաքանակ եւ փոքրաքանակ կը ծախուի։ «ՎԵՐՋԻՆ ԳԻՆ»։

8—15

Ընդհ. Ներկայացուցիչ
ՍԵԼԵԱՆ, ԹՈՐՈՍԵԱՆ ԸՆԿ.

HUILE DE HOGG DE FOIES FRAIS DE MORUE

ՌՕՒ ՊՕՏԸՐԻ ՓՈՂՈՑ, ԹԻՒ 12, ՓԱՐԻԶ

ՊԱՀԱՆՋԵՑԷՔ
Թ. Ք. ՀՕԿԻ
ՄՕՐՒԻ ՁԿԱՆ ԹԱՐՄ ԻՒՂԸ

Միակ գործարանն է որ կ'երաշխաւորէ անարատ, ազդու եւ դիւրամարս իւղ մը, ամէն երկիրներու ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՄԱՐՄՆՈՑՆ կողմէ գնահատուած։

Կը ծախուի դեղի բոլոր մթերանոցներուն եւ դեղարաններուն մէջ։ 50—22

ԹՈՒՐՔԻՈՅ ԳՈՐԾԱԿԱԼ ԾԱՆՆԻ
ՔՕՆԹՈՒԱՌ ՊԼ. Է.

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱՅՍԷՐԵԱՆ